

Nr 77.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående jordbruksförsök m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkterna 100 och 101, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må vardas riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938

1) till Bidrag till svenska mosskulturföreningen ett anslag av 120,500 kronor;

2) till Bidrag till svenska betes- och vallföreningen ett anslag av 111,500 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 5 mars 1937 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 249, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) besluta, att försöksverksamhet på jordbrukets område m. m. skall anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag;

2) godkänna av departementschefen framlagda förslag till grunder för statens övertagande av vissa försöksgårdar samt för organisation m. m. av nämnda samt statens nuvarande försöksgårdar;

3) för budgetåret 1937/1938 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Bidrag till svenska mosskulturföreningen ett anslag av 116,900 kronor,

b) till Bidrag till svenska mosskulturföreningen för omändringsarbeten m. m. vid Gisselås försöksgård ett reservationsanslag av 17,900 kronor,

c) till Bidrag till svenska betes- och vallföreningen ett anslag av 92,900 kronor,

d) till Kemiska stationer m. m.: Bidrag till kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län för vissa omändringsarbeten ett reservationsanslag av 900 kronor;

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som vid genomförande av ifrågavarande organisationsförändringar må befinnas erforderliga.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisar utskottet, i den mån därför ej nedan redogöres, till statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagens väckta, till utskottet hänvisade *m o t i o n e r*, nämligen

1) I: 262 av herrar *Tjällgren* och *Sten*, vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta, att de båda assistenttjänsterna vid försöksgårdarna Lanna och Offer uppföras såsom extra ordinarie befattningar i lönegraden B 21 fr. o. m. budgetåret 1938/1939;

2) I: 281 av herrar *Mannerskantz* och *Bengtsson*, vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta att vid lantbrukshögskolans institution för jordbruksförsök inrätta tre befattningar såsom statsagronomer av 2:a klass med placering i lönegrad B 24, medan de i propositionen föreslagna tre förste assistenterna med placering i 21:a lönegraden för e. o. befattningshavare utgå;

3) I: 282 av herr *Heiding m. fl.* och II: 529 av herr *Hedlund* i Häste *m. fl.*, vari hemställdt, att riksdagen må besluta de ändringar i Kungl. Maj:ts i propositionen nr 249 framlagda förslag såvitt angår »Upplysnings- och försöksverksamhet på jordbruksområdet genom statsunderstödd förening», som föreslagits i motionerna;

4) I: 283 av herr *Heiding m. fl.* och II: 528 av herr *Hedlund* i Häste *m. fl.*, vari hemställdt, att riksdagen må för budgetåret 1937/1938 under nionde huvudtiteln till Bidrag för svenska betes- och vallföreningen anvisa ett anslag av 111,500 kronor.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för motionerna, hänvisas till dessa.

Inledning.

Kungl. Maj:t har i *proposition* nr 167 till 1936 års riksdag föreslagit, bland annat, att såsom centralorgan för försöksverksamheten å jordbrukets område skulle vid lantbrukshögskolan från och med den 1 januari 1939 inrättas två särskilda institutioner, den ena för jordbruksförsök, den andra för husdjursförsök, att den statliga försöksorganisationen skulle i sig upptaga de försöksuppgifter, som nu omhänderhavas av de statsunderstödda föreningarna svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen, samt att de till svenska mosskulturföreningen hörande försöksgårdarna Flahult i Jönköpings län och Gisselås i Jämtlands län ävensom kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå försöksgård Alträsk i Norrbottens län skulle vid samma tidpunkt övergå i statens ägo och underställas den statliga försöksorganisationen. Enligt förslaget skulle svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen fortbestå eller eventuellt sammanslås till en förening, men föreningarna eller den sammanslagna föreningen skulle icke omhänderhava försöksuppgifter utan allenast utöva upplysnings- och konsulterande verksamhet med understöd av statsmedel.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 juni 1936, nr 320, har riksdagen under åberopande av jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 83 anmält, att riksdagen i anledning av propositionen samt i ämnet väckta mo-

tioner beslutat, att i överensstämmelse med av utskottet i huvudsak tillstyrkt förslag skulle anordnas försöksverksamhet på, bland annat, jordbrukets och husdjursskötselns områden.

Riksdagens beslut avvek från Kungl. Maj:ts förslag därutinnan, att svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen förutsattes skola även efter berörda omorganisation utföra försök, som låge inom ramen av deras arbetsområden och vore av betydelse för deras upplysnings- och konsulterande verksamhet. Däremot biföll riksdagen Kungl. Maj:ts förslag om statens övertagande av försöksgårdarna Flahult och Gisselås, därvid emellertid beräknades, att föreningarna efter överenskommelse med försöksanstalten även i fortsättningen finge dit förlägga försök. Likaledes bifölls förslaget om överförande till det statliga försöksväsendet av kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå försöksgård Alträsk. På motsvarande sätt, som nyss angivits beträffande försöksgårdarna Flahult och Gisselås, har förutsatts, att kemisk-växtbiologiska anstalten efter överenskommelse med den statliga försöksanstalten även i fortsättningen skulle beredas tillfälle att till Alträsk förlägga vissa försök.

Beslutet rörande svenska mosskulturföreningens samt svenska betes- och vallföreningens fortsatta försöks- och upplysningsverksamhet har ansetts medföra en del förändringar i fråga om å ena sidan föreningarnas och å andra sidan den statliga försöksanstaltens personalbehov, därav givetvis ifrågavarande institutioners behov av statsanslag beräknades komma att påverkas. Riksdagen har med hänsyn därtill förutsatt, att berörda förhållanden bleve föremål för utredning och omprövning från Kungl. Maj:ts sida, så att frågan i denna del ånyo kunde föreläggas 1937 års riksdag.

Departementschefen har i anledning härav den 3 oktober 1936 anmodat *lantbrukshögskolans styrelse* att efter hörande av föreståndarna för svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen upprätta förslag till de ändringar i de genom propositionen nr 167 till 1936 års riksdag framlagda förslag, som kunde föranledas av riksdagens beslut i frågan.

Kungl. Maj:t har efter framställning av lantbrukshögskolans styrelse enligt beslut den 16 oktober 1936 dels förordnat länsassessorn E. Rolander att såsom *särskild sakkunnig* biträda styrelsen vid fullgörandet av dess uppdrag, dels bemyndigat departementschefen att tillkalla *ytterligare* högst tre *sakkunniga* för att med styrelsen deltaga i överläggningar rörande ifrågavarande spörsmål. I enlighet med detta bemyndigande har såsom sakkunniga för angivet ändamål tillkallats ledamoten av riksdagens andra kammare lantbrukaren E. A. Gustafsson, Vimmerby, f. d. landshövdingen G. R. Sederholm, Ålberga gård, samt avdelningsföreståndaren vid Sveriges utsädesförening professorn E. Å. Åkerman, Svalöv.

Lantbrukshögskolans styrelse har sedermera i skrivelse den 18 december 1936 yttrat sig i ärendet och därvid i huvudsak åberopat ett den 13 november 1936 dagtecknat av förenämnda sakkunniga och särskilda inom styrelsen utsedda kommitterade, nämligen lantbrukshögskolans rektor professorn Chr.

Barthel, professorn B. O. H. Witte samt t. f. domänintendenten A. von Bergen, efter hörande av föreståndarna för jordbruks- och husdjursavdelningarna vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet samt föreståndarna för svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen, avgivet utlåtande. Sedan i detta utlåtande, som i den följande framställningen benämnes *kommittéutlåtandet*, lämnats en kortfattad resumé över de för utredningen avsedda frågorna, framlägges utredningens resultat i följande huvudpunkter: 1. Svenska mosskulturföreningens och svenska betes- och vallföreningens behov av statsanslag efter genomförandet av den under år 1936 beslutade omorganisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. 2. Behovet av personal vid den statliga organisationen för jordbruksförsök. 3. Behovet av personal vid lantbrukshögskolans kemiska analyslaboratorium. 4. Ovannämnda föreningars anslagsbehov för budgetåret 1937/1938.

Över utredningen, som åtföljts av protokoll innefattande yttrande av lantbrukshögskolans lärarråd, hava infordrade *yttranden* avgivits av lantbruksstyrelsen, statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 16 oktober 1936 har vidare uppdragits åt *länsassessorn Rolander* att efter förhandlingar med svenska mosskulturföreningen samt kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå angående statens övertagande av de till nämnda institutioner hörande försöksgårdarna Flahult, Gisselås och Alträsk till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till överenskommelser och andra därmed sammanhängande åtgärder, som erfordrades för genomförande av statsmakternas beslut i ärendet.

Vidare har Kungl. Maj:t genom särskilda remisser den 26 oktober 1936 och den 26 november 1936 anmodat Rolander att i samband med fullgörandet av honom genom förut omnämnda brev den 16 oktober 1936 lämnade uppdrag avgiva yttranden över dels en av Norrbottens läns hushållningssällskap till jordbruksdepartementet inkommen promemoria den 8 oktober 1936 rörande försöksverksamheten i nämnda län, dels en från styrelsen för svenska mosskulturföreningen till departementet inkommen skrivelse den 24 november 1936 innefattande framställning om anslag till ombyggnad av kreatursstallet vid Gisselås försöksgård m. m.

Utredningsmannen, som för erforderliga värderingar jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande såsom sakkunniga anlitat, vid värdering av Flahult tillförordnade domänintendenten i Jönköpings län P. B. Nilsson och vid värdering av försöksgårdarna Gisselås och Alträsk kamreraren i Västerbottens läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd agronomen A. V. Zingmark, har med skrivelse den 28 januari 1937 till Kungl. Maj:t överlämnat *utredning och förslag angående överenskommelser om statens övertagande av vissa försöksgårdar jämte därmed sammanhängande åtgärder*.

I utredningen hava de spörsmål, som ansetts uppstå vid ett genomförande av statsmakternas beslut om angivna försöksgårdars införlivande med den statliga försöksverksamheten, behandlats efter deras samband med var och

en av försöksgårdarna. Framställningen har sålunda upptagit tre huvudavdelningar avseende den första Flahults försöksgård, den andra Gisselås försöksgård och den tredje Alträsk's försöksgård. Såsom underavdelningar under varje huvuddel hava behandlats förutsättningar för avtal om försöksgårdarnas övertagande av staten samt förslag till huvudgrunder för avtalen, organisationsförslag och, beträffande Flahult och Gisselås försöksgårdar, beräkningar av gårdarnas årliga anslagsbehov efter övertagandet. Vidare hava anmälts vissa byggnadsfrågor rörande försöksgårdarna m. m.

Då frågor om avlöningar åt de blivande statliga försöksgårdarnas föreståndare ansetts äga samband med den löneställning, som gäller för föreståndarna för statens nuvarande försöksgårdar Lanna Borregården och Offer, har utredningsmannen framställt förslag om reglering jämväl av dessa försöksgårdsföreståndares avlöningar.

I särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t hava svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen tillkännagivit, att föreningarna å extra sammanträden preliminärt uttalat sig för föreningarnas uppgående i en gemensam förening.

Över den av länsassessorn Rolander verkställda utredningen hava infordrade *yttranden* avgivits av lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen, statskontoret, byggnadsstyrelsen, allmänna civilförvaltningens lönenämnd samt lantbrukshögskolans styrelse.

1. Upplysnings- och försöksverksamhet på jordbruksområdet genom statsunderstödd förening.

I det av *lantbrukshögskolans styrelse* åberopade förut berörda *kommittéutlåtandet* hava fogats uppställningar över föreningarnas nuvarande kostnader för avlöningar åt sina befattningshavare, upptagande för mosskulturföreningen ett årligt belopp av 74,517 kronor samt för betes- och vallföreningen av 66,267 kronor.

Såsom tidigare anförts hava föreningarnas styrelser uttalat sig för en sammanslagning av föreningarna. Jämväl 1936 års jordbruksutskott har förordat en sådan sammanslagning. Kommitterade hava enligt utlåtandet ansett sig böra utgå ifrån att statsanslag för de ändamål föreningarna nu var för sig avsåge att främja borde från och med den tidpunkt då den år 1936 beslutade omorganisationen av försöksväsendet på jordbrukets område skulle träda i tillämpning eller den 1 januari 1939 beräknades för en s a m m a n s l a g n e n f ö r e n i n g för upplysnings- och försöksverksamhet i mosskultursamt betes- och vallfrågor.

Beträffande de nuvarande föreningarnas försöksverksamhet anføres i kommittéutlåtandet, att denna verksamhet syntes ligga inom föreningarnas arbetsområde samt vara av betydelse för deras upplysnings- och konsulterande verksamhet samt att omfattningen av densamma enligt kommittérades mening icke överstege vad som enligt riksdagens uttalande

kunde anses önskvärt och lämpligt. Kommitterade hava därför vid uppgörande av sitt förslag räknat därmed.

Kommitterade hava velat förorda, att den ombildade föreningens statsanslag så bestämmes, att föreningen blir i stånd att liksom de nuvarande föreningarna utöva sin upplysnings- och försöksverksamhet. Den rationalisering, som en sammanslagning av föreningarna till en torde innebära, bör enligt kommitterades mening i första hand komma den ombildade föreningens effektivitet till godo och ej väsentligen avse att nedbringa statsanslagets storlek.

Kommitterade förutsätta, att efter genomförd ombildning av svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen till en enda förening förläggningen av föreningens centrala verksamhet bestämmes till betes- och vallföreningens anstalt vid Ultuna. Kommitterade framhålla, att den ombildade föreningen därigenom skulle kunna draga nytta av betes- och vallföreningens nästan nya institutionsbyggnad och av närheten till lantbrukshögskolans olika institutioner. Geografiskt sett torde anstaltens belägenhet i mellersta Sverige medföra åtskilliga fördelar för en riksförening som den avsedda.

Den ombildade föreningens styrelse har förutsatts komma att utses efter mönstret av nu rådande förhållanden inom de befintliga föreningarna med aktgivande därpå att inom styrelsen de speciella mossodlings- samt betes- och vallintressena bliva företrädde.

Beträffande avlöningar åt befattningshavare hava kommitterade ej ansett lämpligt, att avlöningsbeloppen åt föreningens befattningshavare bindas vid löneplan motsvarande den för statens befattningshavare gällande utan föreslå, att istället den friare form härför tillämpas, som för närvarande gäller i avseende å mosskulturföreningens samt betes- och vallföreningens befattningar. Sålunda föreslås för de olika befattningarna avlöningar i form av grundlön, ålderstillägg samt dyrtidstillägg med samma procent å grundlön och ålderstillägg som för nämnda föreningars befattningshavare eller 15 procent. Beträffande assistenterna, som ej i allmänhet beräknas i sådan tjänsteställning på mera stadigvarande sätt knyts till föreningen, föreslås ej ålderstillägg.

Kommitterade hava uppgjort följande förslag till avlöningsstat för föreningen.

Avlöningsstat.

	Grund- avlöning	Ålders- tillägg efter 5, 10, 15 år	Dyrtids- tillägg 15 %	Summa högsta av- löning inkl. 15 % dyr- tidstillägg
1 avdelningsföreståndare (mosskultur)	7,700	1,500	1,380	10,580
1 avdelningsföreståndare (betes- och vall)	7,700	1,500	1,380	10,580
1 konsulent-kulturingenjör	5,200	1,500	1,005	7,705
4 konsulenter-kulturingenjörer	20,800	6,000	4,020	30,820
1 kemist	5,200	1,500	1,005	7,705
1 botanist (mosskultur)	5,200	1,500	1,005	7,705
1 » (betes- och vall)	5,200	1,500	1,005	7,705
1 assistent vid föreningens institution	3,900	—	585	4,485
1 » »	3,400	—	510	3,910
1 assistent i kemi	3,400	—	510	3,910
2 assistenter i Jönköping och Östersund	6,800	—	1,020	7,820
1 assistent	2,600	—	390	2,990
1 »	2,400	—	360	2,760
1 »	4,500	—	675	5,175
1 korrespondent	2,400	600	450	3,450
1 »	2,200	450	397	3,047
1 vaktmästare	2,400	450	427	3,277
Chefsarvode	(1,500)	—	—	1,500
Kronor	92,500	16,500	16,124	125,124

Summan av de högsta avlöningsbelopp, som enligt de i kommittéutlåtandet angivna grunder skulle utgå till förutsatta befattningshavare, utgör alltså 125,124 kronor. Emellertid framhålla kommitterade, att liksom nu är fallet beträffande svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen befattningshavare med mera stadigvarande anställning böra vara i pensionshänseende anslutna till statens pensionsanstalt. Härigenom ökas kostnaderna för befattningshavarnas avlöning med omkring 2,500 kronor eller till $(125,124 + 2,500 =)$ 127,624 kronor, vilket belopp avrundats till 128,000 kronor.

Kommitterade anföra vidare:

Det torde vara naturligt att, i den mån den nybildade föreningens tjänstemannastab rekryterades från de nuvarande mosskultur- samt betes- och vallföreningarnas personal, dithörande befattningshavare finge vid anställning i den nya föreningen tillgodoräkna förut i de nuvarande föreningarna intjänade ålderstillägg. Ehuru det finge anses önskvärt att i största möjliga utsträckning en överflyttning av dessa föreningars personal till den nya föreningen komme till stånd, torde det, särskilt med tanke därpå att personalen i den ombildade föreningen bleve fåtaligare än summan av de nuvarande föreningarnas befattningshavare, icke vara möjligt att exakt angiva i vilken omfattning de i avlöningsförmånerna ingående ålderstilläggen toges i anspråk vid den tidpunkt då försöksväsendets omläggning vore avsedd att träda i verksamhet eller den 1 januari 1939. En preliminär överslagsberäkning hade emellertid givit vid handen, att av de till högsta möjliga belopp enligt statförslaget beräknade ålderstilläggen, 16,500 kronor, allenast omkring 12,500 kronor torde behöva tagas i anspråk vid nu nämnda tidpunkt. Beräknades å skillnaden mellan sistnämnda belopp, 4,000 kronor, 15 procent dyrtidstillägg, uppstode ytterligare minskning med 600 kronor eller tillhoppa $[128,000 - (4,000 + 600) =]$ 123,400 kronor, oavsett den naturaförmån, som enligt det föregående föreslagits för vaktmästaren.

Den föreslagna avlöningsstaten skulle alltså under den nybildade föreningens första verksamhetstid medföra en utgiftssumma av omkring 123,400 kronor om året.

Kommitterade övergå därefter till beräkning av föreningens o m k o s t n a d e r. De anföra, att avsevärda kostnader måste beräknas för befattningshavarnas resor i deras upplysnings-, demonstrations- och försöksverksamhet. Även arbetskostnader m. m. vid olika försöksanordningar samt kostnader för tryckning av såväl populära publikationer som försöksberättelser torde stiga till ej obetydliga belopp. De allmänna förvaltningskostnaderna för den ombildade föreningen beräknas emellertid medföra besparing, jämförda med de befintliga föreningarnas sammanlagda kostnader för ifrågavarande ändamål.

Angående de olika ändamål, för vilka omkostnader beräknas, anföra kommitterade i huvudsak följande.

För de förrättningar som efter rekvisition av jordbrukare verkställdes av de vid föreningens anstalt stationerade konsulenter eller kulturingenjörer, huvudsakligen avseende resekostnader, torde böra beräknas omkring 11,000 kronor.

Motsvarande verksamhet genom de förslagsvis i Östersund och Jönköping stationerade konsulenter eller kulturingenjörer jämte till vars och ens av nämnda befattningshavares arbetsområde i viss utsträckning anknuten assistent beräknades draga en kostnad av tillhoppa omkring (5,000 + 5,000 =) 10,000 kronor. Dessa siffror överensstämde i huvudsak med motsvarande kostnader för de nuvarande föreningarnas konsulenter och kulturingenjörer, dock hade därutöver beräknats omkring 1,000 kronor i resekostnader för var och en av de två assistenterna.

Resekostnader för andra befattningshavare vid anstalten än de ovan angivna ansåges kunna upptagas till omkring 6,000 kronor, vilket belopp vore något lägre än summan av de nuvarande föreningarnas kostnader för motsvarande ändamål.

För kurser och möten beräknades ungefär samma kostnader som nu sammanlagt uppstode för båda föreningarnas vidkommande eller 2,000 kronor.

Svenska betes- och vallföreningens kostnader för försöks- och demonstrationsverksamhet vid Ultuna beräknades för närvarande utgöra omkring 10,000 kronor. Genom ifrågasatt överflyttning till Ultuna av svenska mosskulturföreningens nu i Jönköping befintliga lösa anordningar för vegetationsgård, genom mossodlingsförsök vid Bälunge mosse i Uppsala län och genom upprätthållande av försöksverksamhet vid den av betes- och vallföreningen arrenderade, Uppsala universitet tillhörande, invid Ultuna belägna egendomen Lilla Sunnersta om 21.5 hektar, torde kostnaderna för nu angivna verksamhetskomplex stiga från 10,000 kronor till omkring 16,000 kronor.

Enligt beräkning i riksstaten ställdes, såsom i annat sammanhang angivits, sedan en följd av år till svenska betes- och vallföreningens förfogande anslag dels för verksamhet vid två kontrollgårdar i mellersta Sverige för driftekonomisk prövning av olika metoder angående betes- och vallkulturer, dels för två kultiveringsförsök å betesmark i Norrland. Årskostnaderna för angivna kontrollgårdar i mellersta Sverige (Blombacka och Boda) utgjorde 10,000 kronor. Verksamheten vid dessa gårdar syntes böra fortgå. Dessutom förordades, att den ombildade föreningen bereddes möjlighet att fullfölja och komplettera redan anordnad försöks- och kontrollverksamhet vid Bjärka-Säby, Uddeholm, Bollnäs m. fl. platser i mellersta Sverige. Behovet

av ett större fält för mossodlingsförsök på Gotland hade länge varit insett inom mosskulturföreningen, men av brist på resurser ej kunnat tillgodoses. För nu angivna ändamål och för fortsättande av de befintliga föreningarnas demonstrationsverksamhet inom mellersta Sverige borde beräknas, inklusive kostnader för kontrollgårdsverksamheten, 18,000 kronor.

Ovanberörda kultiveringsförsök å betesmark i Norrland bedreves å egendomarna Nordvik och Brattby. För dessa försök beräknades en årskostnad av 5,000 kronor. Härutöver borde i norra delen av landet fullföljas nu pågående mossodlingsförsök vid Sörbyn och försök i fjällbygden vid Medstugan ävensom norrländska demonstrationsförsök. Nya försök planerades i Västerbottens läns lappmark. Inberäknat kostnaden för de två kultiveringsförsöken borde nu berörda verksamhet draga en kostnad av omkring 8,500 kronor.

Försöks-, kontroll- och demonstrationsverksamhet i södra delen av landet planerades såväl på betes- och vallområdet som i avseende å mossodling. Försöken vore avsedda att förläggas dels inom sydvästra Sveriges regnräkaste område, dels inom sydöstra Sverige, dels därjämte å viss mark i Skåne. Pågående demonstrationsförsök i södra Sverige vore avsedda att fullföljas. Kostnaden för denna verksamhet, vars ändamålsenlighet kunde vitsordas, beräknades till 5,500 kronor om året.

Driftkostnaderna — fränsett personalkostnader — för de befintliga föreningarnas kemiska laboratorier utgjorde tillhoppa omkring 4,000 kronor. Genom föreningarnas sammanförande till en beräknades laboratoriekostnaderna kunna nedgå till 3,000 kronor om året.

Den ombildade föreningen torde böra i likhet med betes- och vallföreningen utgiva en årsbok innefattande, förutom föreningsnotiser och dylikt, populärt hållna uppsatser inom föreningens verksamhetsfält. Vidare borde diverse tryckalster i lämplig omfattning kostnadsfritt spridas bland den jordbrukande allmänheten samt löpande meddelanden från föreningen och försöksberättelser utgivas. Tryckningskostnaden för så beskaffade publikationer hade för båda de befintliga föreningarna i runt tal uppgått till 16,000 kronor om året. De beräknades för den blivande föreningens del kunna stanna vid omkring 14,000 kronor.

Omkostnaderna för föreningens upplysnings-, kontroll- och försöksverksamhet skulle alltså enligt förberörda beräkning utgöra omkring (11,000 + 10,000 + 6,000 + 2,000 + 16,000 + 18,000 + 8,500 + 5,500 + 3,000 + 14,000 =) 94,000 kronor.

Allmänna förvaltningskostnader, fränsett avlöningar, hava för den ombildade föreningen beräknats enligt följande uppställning:

Telefon- och telegramavgifter	kronor	1,500
Porto, skriv- och ritmaterial	»	2,500
Byggnadsunderhåll	»	1,500
Bränsle, lyse och elektrisk kraft	»	2,000
Fastighetens renhållning, städning o. d.	»	1,000
Inventariers underhåll m. m.	»	1,000
Inköp av böcker, prenumeration å tidskrifter m. m. samt inbindning	»	1,500
Styrelsens resor	»	1,800
Lokalhyra för kulturingenjör-konsulent samt assistent å de föreslagna stationsorterna Östersund och Jönköping	»	1,600
Försäkringar	»	500
Diverse utgifter	»	1,000

Summa kronor 15,900.

Kommitterade angiva, att de allmänna förvaltningskostnaderna i huvudsak beräknats med ledning av de befintliga föreningarnas motsvarande utgifter. Därvid har den förutsatta sammanslagningen av föreningarna ansetts kunna medföra besparingar å åtskilliga poster. Förslaget om stationsorter i Östersund och Jönköping åt två konsulenter-kulturingenjörer jämte assistenter hava å andra sidan angivits medföra med nuvarande organisationsform ej behövlige utgifter för lokalhyra åt dessa befattningshavare, beräknad till inalles 1,600 kronor.

Föreningens sammanlagda utgifter hava enligt kommitterades förslag beräknats utgöra

för avlöningar	kronor 123,400
» egentliga omkostnader avseende upplysnings-, demon- strations- och försöksverksamhet	» 94,000
» allmänna förvaltningskostnader	» 15,900
<hr/> Summa utgifter kronor 233,300.	

De befintliga föreningarna erhålla, såsom kommitterade framhålla, förutom statsbidrag till angivna belopp i n k o m s t e r i form av medlemsavgifter, ersättningar (huvudsakligen vad angår betes- och vallföreningen) för konsultationer och uppgörande av odlingsplaner, ersättning för annonser intagna i föreningarnas publikationer, ersättning för vissa analyser, hyror samt diverse räntor. Dessutom mottaga föreningarna vissa understöd av lands- ting och hushållningssällskap. Dessa understöd lära enligt uppgift icke vara att påräkna i framtiden.

Med ledning av föreningarnas nuvarande inkomster och eljest inhämtade upplysningar hava kommitterade beräknat den ombildade föreningens inkomster, fränsett statsanslag, enligt följande plan.

Medlemsavgifter	kronor 8,000
Ersättningar för konsultationer m. m.	» 2,400
Annonser	» 1,500
Ersättningar för analyser	» 500
Hyra för föreståndarens bostad	» 1,500
Räntor	» 2,000*
<hr/> Summa inkomster kronor 15,900.	

Då utgifterna beräknats till 233,300 kronor och inkomsterna till 15,900 kronor, uppstår en *brist* av 217,400 kronor. Kommitterade föreslå, att föreningen erhåller årliga anslag av statsmedel motsvarande den sålunda angivna bristen.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Då 1936 års riksdag uttalat sig för att svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen även i fortsättningen böra få utföra försök, som ligga inom ramen för deras arbetsområde och äro av betydelse för deras upplysnings- och konsulterande verksamhet, torde därav följa, att för-

eningarna bliva i behov av avsevärt större resurser i personal och utrustning än om deras verksamhet, såsom i propositionen nr 167 till nämnda års riksdag föreslagits, avsåges att omfatta allenast upplysnings- och konsulterande verksamhet utan samband med försök. Den medelstildelning, som i nämnda proposition föreslogs för däri förutsatt verksamhet eller 50,000 kronor för var och en av föreningarna och 100,000 kronor för ifrågasatt sammanlagren förenings, blir därigenom icke tillräcklig under de genom riksdagens beslut ändrade förutsättningarna.

Den utredning, som under medverkan av utsedda sakkunniga verkställts inom lantbrukshögskolans styrelse, utmynnar ock i förslag om avsevärt större statsanslag än nyss angivna. Förslaget är utarbetat under förutsättning att de båda föreningarna ombildas till en förening. Då såsom förut angivits föreningarna å särskilda sammanträden numera uttalat sig för en dylik ombildning, torde det vara befogat utgå ifrån att en sådan jämväl kommer till stånd i behörig ordning. I händelse därav torde blivande stadgar för föreningen böra underställas Kungl. Maj:ts godkännande. Det torde ock böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de närmare föreskrifter i avseende å föreningens verksamhet som må finnas påkallade.

Trots den rationalisering i åtskilliga hänseenden den avsedda sammanslagningen får anses medföra, innebär det framlagda förslaget ett beräknat årligt anslagsbehov av 217,400 kronor eller 15,600 kronor mer än de statsanslag som för närvarande utgå till de båda ifrågavarande föreningarna tillhoppa. I utredningen framhållas vissa särskilda omständigheter som ansetts böra inverka på blivande medelstildelning. Så anföres, att den blivande föreningen bör i huvudsak frigöras från beroendet av gåvor, särskilt i form av konstgödsel och penningmedel från affärsintressena inom konstgödselproduktionen. Vidare har framhållits, att de anslag som hittills lämnats föreningarna icke möjliggjort för dem att fullt tillfredsställande handhava sina försöksuppgifter. Särskilt har påtalats, att föreningarna till följd av otillräckliga arbetskrafter och bristande medel till tryckningskostnader icke förmått att inom någorlunda god tid efter det försöken blivit utförda verkställa bearbetning därav och publikation av försöksresultaten.

Då sålunda enligt utredningen åsyftas, att föreningen bör beredas tillräckliga medel för att göras oberoende av gåvomedel, särskilt från vissa affärsintressens sida, samt för att på rätt sätt kunna handhava sina försöksuppgifter, ej minst i avseende å bearbetning och publicering av vunna försöksresultat, finner jag mig helt kunna instämma i dessa utgångspunkter. Det torde även i övrigt stå klart att då nu riksdagen förutsatt, att försök på växtodlingens område skola även i framtiden utföras i samband med den upplysnings- och konsultationsverksamhet, som hittills bedrivits av svenska mosskultur-föreningen samt svenska betes- och vallföreningen, detta beslut icke får göras illusoriskt genom en så knapp medelstildelning att de försök, som utföras, genom bristen på kvalificerad personal eller andra resurser bliva värdelösa. Det torde särskilt böra erinras, att enligt riksdagens uttalande försöksplan för föreningen skall liksom den rent statliga försöksverksamhetens försöksplaner

underställas jordbruksförsöksrådet. Härvid torde vara nödvändigt, att erforderlig garanti förefinnes för ett tillförlitligt och sakkunnigt utförande av försök även enligt den för föreningen gällande försöksplanen.

I det jag sålunda framhåller vikten av att föreningens försöksverksamhet ur kvalitetssynpunkt hålles på ett tillfredsställande plan och därvid i huvudsak kan biträda de synpunkter beträffande verksamheten, som angivits i utredningen, är det likväl min åsikt, att föreningen även med något mindre resurser i personal- och omkostnadsmedel än de i utredningen föreslagna skall bliva i stånd att utöva en tillförlitlig och gagnande verksamhet för försök, upplysning och konsultation inom de nuvarande föreningarnas arbetsområden.

Den i kommittéutlåtandet i viss utsträckning föreslagna uppdelningen av föreningens personal för verksamhet avseende mosskultur eller betes- och vallfrågor finner jag alltför starkt markerad. Jag har övervägt, huruvida önskvärd större enhet i verksamhetens organisation skulle kunna vinnas genom anordning med en föreståndare för föreningen och uteslutning av de i kommittéutlåtandet föreslagna avdelningsföreståndarna. En dylik anordning har emellertid befunnits innebära en alltför snäv begränsning av föreningens högst kvalificerade personal. Men då jag sålunda uttalar mig för bibehållande av två befattningshavare i den ställning som motsvarar de föreslagna avdelningsföreståndarnas sker det under framhållande av att ett enhetligt och översiktligt skärskådande av de uppgifter, som ingå i föreningens program, ej bör hindras genom personalens inriktning på specialområden i större utsträckning än som av omständigheterna oundgängligen påfordras.

Föreningen har enligt förslaget utrustats med två botanister, den ene för mosskultur, den andre för betes- och vallverksamheten. I anslutning till vad jag nyss uttalat synes mig likväl en dylik specialisering onödigt långt driven med hänsyn till ifrågasatt försöksverksamhets praktiska inriktning. Jag finner det tillräckligt, att i föreningens personal ingår en botanist.

Vidare synes den minskning i personal jag velat förorda böra tillämpas i avseende å de i utredningen föreslagna två försöksassistenterna med placering å olika orter inom norra och mellersta Sverige, förslagsvis Östersund och Jönköping. Erforderliga fasta organisationer för försöksverksamhet å vissa trakter av landet synas mig nämligen böra tillgodoses genom de statliga försöksgårdar, som nu finnas eller framdeles komma till stånd såväl å fastmark som å mossjord. Arvoden till de ifrågasatta två försöksassistenterna torde sålunda böra utgå ur personalkostnadsberäkningen.

Mot de i utredningen föreslagna lönerna till återstående befattningshavare har jag i huvudsak icke anledning till andra erinringar än följande.

För den i kommittéutlåtandet föreslagna assistenten med tjänstgöring såsom botaniskt biträde synes med hänsyn till befattningens karaktär böra beräknas grundlön och ålderstillägg. I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag grundlönen böra beräknas till 2,200 kronor och ålderstilläggen till 150 kronor efter 5, 10 respektive 15 års väl vitsordad tjänstgöring.

Assistenten i kemi torde böra erhålla avlöning beräknad med hänsyn till förekommande arvode för motsvarande befattning vid lantbrukshögskolans

analyslaboratorium, där jag förutsätter att föreningens kemister skola åtminstone tillsvidare erhålla arbetsplats, eller sålunda 3,600 kronor utan ålderstillägg.

Beträffande den för tjänstgöring såsom räknebiträde och bokförare avsedde assistenten har jag övervägt, huruvida icke för denne borde, såsom av vissa ämbetsmyndigheter föreslagits, beräknas grundlön med visst i förhållande till förslaget i kommittéutlåtandet reducerat belopp jämte ålderstillägg. Då emellertid någon ovisshet kan anses råda angående omfattningen av denne befattningshavares framtida arbetsuppgifter, har jag icke ansett mig böra förorda annan avlöningsform för honom än den i kommittéutlåtandet föreslagna.

I likhet med statskontoret finner jag, att vaktmästaren bör liksom i förslaget förutsatts beträffande föreståndaren erlægga bostadshyra. Denna finner jag liksom ämbetsverket kunna beräknas till 300 kronor. Då emellertid vaktmästarens avlöningsförmåner synts mig i stort sett riktigt avvägda enligt utredningen, skulle därav bliva en följd, att hans kontanta grundlön beräknades till ett i förhållande till utredningens förslag med 300 kronor förhöjt belopp eller till 2,700 kronor.

Vissa ämbetsmyndigheter hava föreslagit sänkning från 1,500 kronor till 1,000 kronor av det i utredningen förordade chefsarvodet. Med hänsyn tagen till beloppet av chefens sammanlagda avlöning enligt utredningen finner jag ej anledning till erinran mot där föreslaget arvode.

Med iakttagande av de personalbegränsningar och lönejämkningsar jag här angivit skulle personalkostnaderna nedgå till ett årligt belopp av 109,691 kronor. Jag har därvid utgått ifrån den i utredningen föreslagna grunden för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavarna. Enligt min mening bör statsanslaget till föreningen utgå med oförändrat belopp under en period av tre budgetår. Det torde därför vara erforderligt, att en marginal till garanterande i viss utsträckning av dyrtidstilläggens tillräcklighet beräknas. I likhet med gällande grunder för dyrtidstillägg åt Sveriges utsädesförenings befattningshavare torde dyrtidstillägget böra beräknas med 15 procent å utgående grundavlöning och ålderstillägg.

Till förut angivna belopp för avlöningar, 109,691 kronor, får läggas belopp motsvarande huvudmannens andel i avgifter till statens pensionsanstalt, vilket torde kunna upptagas till 2,200 kronor. Å andra sidan bör fråndragas ett belopp av 4,600 kronor, som enligt uppskattning i kommittéutlåtandet motsvarar i avlöningssumman inräknade men vid föreningens trädande i funktion år 1939 ej intjänade ålderstillägg för olika befattningshavare. För anslagsberäkningen torde jag alltså få utgå ifrån ett medelsbehov till avlöningar för föreningen under dess första verksamhetstid av $(109,691 + 2,200 - 4,600 =) 107,291$ kronor.

I avseende å vissa befattningshavares delaktighet i statens pensionsanstalt delar jag lantbruksstyrelsens mening därutinnan, att pensionsberättigade befattningshavare hos de nuvarande mosskultur- samt betes- och vallföreningarna må, då de tillträda befattningar hos den ombildade föreningen, få tillgodo-

räkna förut erlagda pensionsavgifter dels för vinnande av befrielse från skyldighet att vid nyreglering erlagga engångsavgifter, dels för erhållande av pension som icke understiger den till vilken de äro berättigade på grund av anställning hos nuvarande föreningar.

Beträffande omkostnaderna hava dessa i utredningen beräknats till 94,000 kronor för föreningens upplysnings-, kontroll- och försöksverksamhet och till 15,900 kronor för allmänna förvaltningskostnader eller tillhopa sålunda till 109,900 kronor. I omkostnadssumman ingå resekostnader, 2,000 kronor, för de med förläggning till olika platser i norra och mellersta Sverige föreslagna assistenterna. Då jag enligt det föregående funnit dessa befattningar överflödiga, avgår från omkostnadssumman angivna belopp för ifrågavarande befattningshavares resor.

Mot planläggningen enligt kommittéutlåtandet av föreningens verksamhet i övrigt har jag i princip icke något att erinra. Omkostnaderna för verksamheten hava emellertid synts höga, särskilt vad angår försöksverksamheten. Innan närmare erfarenhet av arbetet vunnits, torde en omfattning av verksamheten som nödvändiggör så stora omkostnader som de föreslagna böra undvikas. En anpassning av arbetsuppgifterna efter den enligt mitt förslag minskade personalen vid föreningen synes jämväl böra föranleda en begränsning av omkostnaderna. Med hänsyn härtill förordar jag att, frånsett nyssnämnda avförande från omkostnaderna av 2,000 kronor för bestridande av två assistenters resor, de i kommittéutlåtandet beräknade omkostnaderna nedbringas med ytterligare 10,000 kronor. Omkostnaderna skulle genom anförda minskningar nedgå till 97,900 kronor.

Föreningens årliga inkomster hava beräknats till 15,900 kronor. Häremot har jag icke något annat att erinra än som följer av tidigare uttalande att föreningens vaktmästare bör erlagga hyra för bostad med 300 kronor om året. Inkomstsumman skulle därigenom ökas till 16,200 kronor.

En sammanställning av de beräkningar jag i det föregående förordat i avseende å föreningens utgifter och inkomster giver till resultat följande tablå:

Avlöningar	kronor	107,291	
Omkostnader	»	97,900	kronor 205,191
Avgå inkomster			» 16,200

Återstår att täckas av statsmedel kronor 188,991.

För föreningens verksamhet i den av mig i huvudsak förutsatta omfattningen får jag med hänvisning till angivna siffror förorda, att statsbidrag beräknas med ett till 189,000 kronor om året avrundat belopp.»

I *motionerna I: 282 och II: 529* föreslås, att personalstaten ökas med — utöver Kungl. Maj:ts förslag — en botanist, som skulle erhålla en grundlön av 6,600 kronor, ävensom en assistent och två försöksassistenter, avlönade enligt de i kommittéutlåtandet angivna grunder, samt att omkostnaderna skulle beräknas till ett belopp, som med 12,000 kronor överstiger det av Kungl. Maj:t föreslagna.

2. Grunder för statens övertagande av vissa försöksgårdar.

a. Flahults försöksgård.

Sammanfattningsvis har *utredningsmannen* föreslagit följande huvudgrunder för statens övertagande av Flahults försöksgård jämte inventarier och varubehållning.

1. Den fasta egendomen säljes i det huvudsakliga skick, vari den vid årsskiftet 1936/1937 befunnits och tillträdades den 1 januari 1939.

2. Köpeskillingen utgör ..... kronor 63,000:— och skall erläggas på följande sätt:

Köparen övertager betalningsansvaret för svenska mosskulturföreningens skulder

dels till Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening enligt mosskulturföreningens lån nr 1879 L, lyft år 1933, kapital	kronor 16,535:—	
ränta från $\frac{4}{6}$ 1938	» 241: 82	» 16,776: 82

dels till samma hypoteksförening enligt mosskulturföreningens lån nr 8482 E, lyft år 1934,

kapital	kronor 3,915: 07	
ränta från $\frac{4}{6}$ 1938	» 92: 34	» 4,007: 41

dels till aktiebolaget Jordbrukarbanken (avdelningskontoret i Jönköping),

kapital	»	10,000: —.
---------------	---	------------

Återstående del av köpeskillingen betalas kontant vid tillträdet av egendomen eller .....

	»	32,215: 77.
--	---	-------------

3. Sedan staten må hava inlöst de inteckningar, som av mosskulturföreningen lämnats såsom säkerhet för föreningens under 2 här ovan angivna lån, äger staten helt disponera dessa inteckningar.

4. Det förutsättes att mosskulturföreningen i god tid före den 1 januari 1939 vidtagit alla på densamma ankommande åtgärder för att med äganderätt förvärva det å karta tillhörande skriftlig överenskommelse den 10 november 1898 mellan mosskulturföreningen, å ena, samt bruksägaren J. W. Spånberg, å andra sidan, med litt. A betecknade området å cirka 10 tunnland utmed västra gränsen av lägenheten Mossfältet mot avstående till områdets nuvarande ägare, Husvarna Vapenfabriks aktiebolag, av motsvarande område vid lägenheten Mossfältets östra gräns, vilket senare område å berörda karta betecknats som litt. B.

5. Vid försöksgårdens övertagande av staten skola gårdens byggnader vara väl underhållna samt frösådd, trädesbruk, gödsling, höstsädessådd och höstplöjning, utan att särskild ersättning därför må beräknas, vara verkställda enligt vanlig å gården tillämpad brukningsplan. Skog må före övertagandet allenast i normal utsträckning användas för gårdens eget behov.

Besiktning av gården skall äga rum under senare delen av oktober månad

1938 genom en nämnd bestående av tre personer, av vilka Kungl. Maj:t utser en och mosskulturföreningens styrelse en, varefter de sålunda utsedda ena sig om valet av den tredje. Därast vid besiktningen befinnes, att efter årsskiftet 1936/1937 brister uppstått i avseende å gjorda förbehåll rörande byggnaders underhåll, jordens hävd och brukningssätt samt skogsförbrukningen vid gården, har denna nämnd att uppskatta värdet av dessa brister, vilket där- efter fråndrages eljest utgående köpeskilling.

6. Efter besiktning och värdering under senare delen av december månad 1938 genom den under 5 här ovan omförmälda nämnd övertager staten vid tillträdet till normalt försäljningspris i orten vid gården befintliga levande och döda inventarier, huvudsakligen i den omfattning, vari sådana inventarier enligt upprättad förteckning förefunnits vid gården i december 1936 ävensom gårdens varubehållning i huvudsakligen samma omfattning som framgår av upprättad uppgift över varubehållningen vid årsskiftet 1936/1937.

7. Det förutsattes att staten övertager föreningens arrende av Husqvarna Vapenfabriks aktiebolag tillhörande området Svartökärr.

Utredningsmannen har meddelat, att vid förhandling med svenska mosskulturföreningens styrelse den 19 februari 1937 styrelsen förklarat sig för sin del godkänna sålunda uppgjort förslag till grunder för avtal om överlå- telse till staten av försöksgården med därtill hörande inventarier m. m.

Departementschefen har härom anfört följande.

»Utredningsmannen föreslår särskilda avtal rörande statens övertagande av var och en av försöksgårdarna Flahult och Gisselås. Enligt den mening som framförts av domänstyrelsen borde båda egendomarna överlåtas enligt ett enda avtal, därvid statens fordringar på grund av inteckningar i Gisselås försöksgård till ett belopp av 120,000 kronor skulle gå i avräkning mot beloppet av sammanlagda köpeskillingarna för ifrågavarande två försöksgårdar. I anledning av domänstyrelsens uttalande torde få erinras, att Flahults försöksgård av mosskulturföreningen köpts utan anlåtande av statsanslag. Lån av staten hava ej heller sedermera lämnats mot inteckning i Flahult eller eljest för bedrivande av föreningens verksamhet där. Beträffande Gisselås försöksgård åter har såsom i det följande skall närmare påvisas såväl den fasta egendomen som befintliga inventarier så gott som helt anskaffats genom statsmedel, vilka utlämnats som räntefria lån och under förutsättning, att de ej skulle återfordras, så länge föreningen innehade och såsom försöksgård brukade egendomen. Då egendomen till följd av en genom statsmakterna vidta- gen omorganisation av försöksverksamheten övertages av staten, torde det ej vara berättigat att påfordra realisation av föreningens övriga tillgångar för täckande så långt ske kan av angivna skuld. Enligt min mening bör där- för såsom utredningsmannen föreslagit särskilda avtal träffas angående över- tagande av var och en av försöksgårdarna, därvid hänsyn tages till olika för- hållanden, som kunna påverka överlåtelsevillkoren.

Värdet av Flahults försöksgård har av utredningsmannen upptagits till 63,000 kronor. Förslaget har godtagits av styrelsen för mosskulturföreningen

vid förhandlingar med utredningsmannen. Därjämte har emellertid styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalat, att enligt styrelsens mening angivna värde vore omkring 20 procent för lågt, men att överlåtelsesummans storlek i och för sig ansetts äga vida mindre intresse för föreningens framtid än att statsmakternas välvilliga behandling av dess framtida anslagsäskanden befrämjades samt att med hänsyn därtill styrelsen ansett sig böra godkänna det av utredningsmannen framställda avtalsförslaget. Mosskulturföreningen har därefter å särskilt sammanträde utan villkor godkänt utredningsmannens förslag. Lantbruksstyrelsen har biträtt föreningsstyrelsens uppfattning angående försöksgårdens saluvärde och föreslagit förhöjning av köpeskillingen med cirka 20 procent till 75,000 kronor samt anfört, att beräkningen, såvitt den avsåge inägorna, knappast kunde, såsom utredningsmannen syntes hava gjort, verkställas på grund av medelvärden för vissa egendomar inom Jönköpings län. Domänstyrelsen har å andra sidan funnit det för gårdens inägor uppskattade värdet högt men med hänsyn till föreliggande omständigheter ansett sig kunna godkänna detsamma.

Vid en närmare granskning av den sammanställning av saluvärden å kro-noegendomar i Jönköpings län, avsedda att försäljas år 1937, vilken åtföljer utredningen och som enligt utredningsmannens uppgift tjänat till ledning vid bedömning av värdet å Flahult tillhörande inägor, befinnes, att utredningsmannen ingalunda såsom lantbruksstyrelsen förutsätter begagnat sig av sammanställningens medelvärden utan av dess toppvärden. Härtill kommer, att utredningsmannen med hänsyn till egendomens användning såsom försöksgård funnit billigheten fordra, att särskild ersättning lämnas med avsevärt belopp för viss överbyggnad. Jag finner i likhet med domänstyrelsen utredningsmannens värdering hög men biträder densamma med hänsyn till de särskilda förhållanden, under vilka överlåtelsen kommer till stånd. Även i övrigt biträder jag utredningsmannens i särskild sammanfattning lämnade förslag till huvudgrunder för avtal om försöksgårdens övertagande av staten. Det torde härvid böra framhållas, att den nämnd som angives under punkterna 5 och 6 i berörda sammanfattning icke skall hava till uppgift att såsom skiljenämnd bestämma värdet av eventuella brister i avseende å gjorda förbehåll rörande byggnaders underhåll m. m. eller värdet av inventarier och varubehållning vid gården. Nämnden bör allenast uppskatta angivna värden och däröver uppräta instrument avsedda att ligga till grund för definitiva uppgörelser i berörda hänseenden mellan Kungl. Maj:t och föreningen.»

b. Gisselås försöksgård.

Utredningsmannen har sammanfattat de föreslagna huvudgrunderna i avseende å statens övertagande av Gisselås försöksgård i följande punkter.

1. Den fasta egendomen säljes i det huvudsakliga skick, vari den vid årskiftet 1936/1937 befunnits, och tillträdes den 1 januari 1939.

2. I köpet ingå vid försöksgården befintliga mosskulturföreningen tillhörande levande och döda inventarier huvudsakligen i den omfattning, vari sådana inventarier enligt upprättad inventarieförteckning nu förefinnes vid gården, ävensom varubehållning vid gården av 1938 års skörd, tillräcklig för födande av kreaturen, intill dess betesgången på marken normalt beräknas taga sin början.

I köpet ingå icke å försöksgården vid årsskiftet 1936/1937 befintliga 10 st. unghästar, 1 å 2 år gamla, vilka i anledning av uppkomna svårigheter att erhålla eljest beräknad avsättning för stråfoderskörd av mosskulturföreningen inköpts för uppfödning och försäljning.

3. Köpeskillingen utgör:

för den fasta egendomen	kronor 50,000: —
» levande och döda inventarier	» 14,000: —
» varubehållning av 1938 års skörd	» 3,000: —
	Summa kronor 67,000: —.

Köpet fullgöres i följande ordning:

Svenska staten, som år 1927 tillförsäkrat mosskulturföreningen ett årsanslag av 4,500 kronor för vart och ett av budgetåren 1927/1928—1941/1942 för amortering och förräntning av vissa till 49,543 kronor 49 öre angivna kostnader för försöksgården och som vid tillträdet beräknas hava genom dylika årsanslag utgivit i ränta tillhopa 15,848 kronor 92 öre och för kapitalavbetalning tillhopa 35,901 kronor 8 öre, erlägger vid tillträdet resterande kapitalbelopp 13,642 kronor 41 öre.

Mosskulturföreningen befrias från sin skuld till staten för lån mot inteckningar i fastigheten å tillhopa 120,000 kronor.

4. Det förutsättes, att försöksgårdens byggnader underhållas väl före tillträdet samt att därvid frösådd, trädesbruk, gödsling, höstsädesådd och höstplöjning, utan att särskild ersättning därför må beräknas, blivit verkställd enligt vanlig å gården tillämplad brukningsplan.

Genom styrelsens för lantbrukshögskolan försorg skall dels under senare delen av september månad 1938 besiktning av gården företagas för utrönande av huruvida densamma då befinner sig i förutsatt skick, dels under senare delen av december månad samma år inventering av den till gården hörande i köpet ingående lösa egendom förrättas. Skulle vid dessa förrättningar förekomma anledning till anmärkning i avseende å fastighetens eller den lösa egendomens tillstånd, skall anmälan därom före tillträdesdagen göras hos Kungl. Maj:t.

Enligt tillkännagivande av utredningsmannen har styrelsen för svenska mosskulturföreningen vid förhandlingar med honom den 19 februari 1937 förklarat sig för sin del godkänna det uppgjorda förslaget till huvudgrunder för avtal om överlåtelse till staten av försöksgården med därtill hörande inventarier m. m. Utredningsmannen erinrar, att mosskulturföreningens styrelse såsom förut anförts vid behandlingen av förslaget till avtal om statens övertagande av Flahults försöksgård framfört vissa erinringar i anledning

av föreslagen köpeskilling. Dessa erinringar gälla i huvudsak även Gisselås försöksgård, som av styrelsen ansetts äga ett försäljningsvärde, som med 20 procent överstiger det i avtalsförslaget angivna. Även beträffande Gisselås försöksgård har godtagandet av avtalsförslaget gjorts beroende av blivande beslut å föreningsstämma.

Bland inventarierna ingår ett parti, tillhörigt gårdens föreståndare agronomen M. Stenberg. Dessa inventarier hava förtecknats i instrument och upptagits till ett värde av 1,145 kronor.

Departementschefen har härom yttrat följande.

»Jag finner mig böra biträda de av utredningsmannen föreslagna och av svenska mosskulturföreningen godkända huvudgrunderna för överlåtelse till staten av Gisselås försöksgård med tillhörande inventarier och varubehållning. Jämväl förslaget angående övertagande av vissa inventarier, som tillhöra försöksgårdens föreståndare, finner jag mig kunna förorda.

I anledning av uttalande av mosskulturföreningens styrelse, att försöksgården enligt styrelsens uppfattning äger ett försäljningsvärde som med 20 procent överstiger det i avtalsförslaget angivna, torde jag få erinra, att det angivna saluvärdet 50,000 kronor för fastigheten överensstämmer med taxeringsvärdet samt att då in-teckningar i fastigheten å 120,000 kronor till säkerhet för statens lån till mosskulturföreningen skola gå i avräkning å köpeskillingen det icke kan anses äga något praktiskt värde för föreningen, huruvida saluvärdet fastställes till 50,000 kronor eller 20 procent däröver. Enligt min mening visar den förebragta utredningen, att det i avtalsförslaget angivna saluvärdet icke kan anses för lågt.»

c. Alträsk's försöksgård.

Utredningsmannen har sammanfattningsvis upptagit förslag om följande huvudgrunder för överenskommelse om statens övertagande av Alträsk's försöksgård.

1. Försöksgården består av följande områden:

a) Det s. k. normalkolonatet, betecknat med nummer 14, innehållande i areal 19.3420 hektar, därav 15.1759 hektar odlingsmark, 3.8950 hektar skogsmark och 0.2711 hektar impediment;

b) områden som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 november 1921 avskilts från kolonat n:r 1 (det s. k. mönsterkolonatet), innehållande tillhoppa 25 hektar odlingsmark; samt

c) den av Erik Anton Stenlund till kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå enligt köpehandling den 31 oktober 1933 försålda lägenheten Södra Brännberg eller Johannisfors ¹¹⁰, motsvarande kolonatet n:r 15, och innehållande 19.7400 hektar, därav 15.8994 hektar odlingsmark, 3.6100 hektar skogsmark och 0.2306 hektar impediment.

Den sammanlagda arealen av de under a), b) och c) avsedda områdena utgör alltså 64.0820 hektar.

De under a) och b) angivna områdena ägas av Kungl. Maj:t och kronan,

men hava ställts till kemisk-växtbiologiska anstaltens förfogande för försöks-
gårdsverksamhet. Den under c) angivna lägenheten Södra Brännberg eller
Johannisfors 1¹⁰ tillhör med äganderätt kemisk-växtbiologiska anstalten.

2. Staten övertager försöksgården med tillträde den 1 januari 1939.

3. Vid försöksgården befintliga levande och döda inventarier, huvudsak-
ligen i den omfattning vari sådana inventarier nu förefinnas vid gården en-
ligt upprättad inventarieförteckning, skola vid tillträdet överlämnas till sta-
ten utan ersättning. Likaledes överlämnas utan ersättning vid tillträdet å
gården befintlig varubehållning av 1938 års skörd. Det förutsattes att denna
varubehållning skall vara tillräcklig för födande av kreaturen intill dess
betesgången på marken normalt beräknas taga sin början.

4. För den under c) angivna lägenheten Södra Brännberg eller Johannis-
fors 1¹⁰ erlägger staten vid tillträdet en köpeskilling av 8,500 kronor.

5. Det förutsattes att kemisk-växtbiologiska anstalten före tillträdesdagen
låtit döda de i lägenheten beviljade in-teckningarna den 17 januari 1929,
§ 3, för tretusen kronor med ränta samt den 11 maj 1929, § 494, för fem-
hundra kronor med ränta. Skulle dödning av in-teckningarna icke hava
skett, skola de vid tillträdet utlämnas till köparen.

6. Kemisk-växtbiologiska anstalten befrias från sin skuld till staten å
14,000 kronor för lån utbetkommet under år 1928.

7. Å försöksgården befintliga byggnader skola före tillträdet väl vårdas,
varjämte förutsattes, att frösådd, trädesbruk, gödsling, höstsädesådd och
höstplöjning, utan att särskild ersättning därför må beräknas, blivit före till-
trädet verkställda enligt vanlig å gården tillämpad brukningsplan.

Genom styrelsens för lantbrukshögskolan försorg skall dels vid mitten av
september månad 1938 besiktning av gården företagas för utrönande om
densamma då befinner sig i förutsatt skick, dels under senare delen av de-
cember månad samma år inventering av den till gården hörande lösa egen-
domen förrättas. Skulle vid dessa förrättningar förekomma anledning till
anmärkning i avseende å fastighetens eller den lösa egendomens tillstånd,
skall anmälan därom före tillträdesdagen göras hos Kungl. Maj:t.

Utredningsmannen åberopar skriftligt godkännande från anstaltsstyrel-
sens sida av föreslagna huvudgrunder för statens övertagande av försöks-
gården.

Departementschefen har härom anfört följande.

»Såsom framgår av utredningen består Alträsk's försöksgård i huvudsak av
Kungl. Maj:t och kronan tillhörande mark, som för försöksändamål upplå-
tits till kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå. En del av försöksgården,
nämligen lägenheten Södra Brännberg eller Johannisfors 1¹⁰, har emeller-
tid genom köp förvärvats av anstalten under år 1933 för en köpeskilling av
8,500 kronor, vilket belopp i sin helhet upplånats av Norrbottens läns hus-
hållningssällskap och för vilket lån anstalten ännu häftar. Ehuru lägen-
heten för sistnämnda år varit taxeringsvärderad till allenast 4,000 kronor
och vid värderingsförrättning i december 1936 ansetts betinga ett saluvärde

av allenast 4,150 kronor, vill jag på de av utredningsmannen anförda skälen förorda, att vid lägenhetens överlåtelse till staten i samband med försöksgårdens övergång i övrigt samma köpeskilling beräknas som gällde vid kemisk-växtbiologiska anstaltens fång av lägenheten. Jag förutsätter härvid, att anstalten begagnar köpeskillingen i dess helhet till inbetalande av dess berörda lån å motsvarande belopp hos hushållningssällskapet.

Även i övrigt biträder jag utredningsmannens av kemisk-växtbiologiska anstalten godkända förslag till huvudgrunder för försöksgårdens övertagande av staten.»

3. Organisationen av statens försöksgårdar.

Utredningsmannen har beträffande Lanna och Offers försöksgårdar föreslagit, att föreståndarna erhålla ordinarie löneställning i lönegrad B 24.

Beträffande de försöksgårdar, som äro avsedda att den 1 januari 1939 övertagas av staten, anför utredningsmannen i avseende å Flahults försöksgård, att ledningen av försöksverksamheten där utövas av mosskulturföreningens föreståndare och att bearbetning av försöksmaterialet sker i huvudsak vid föreningens institution i Jönköping. Utredningsmannen föreslår, att den blivande föreståndaren vid denna gård i lönehänseende likställas med föreståndarna för de nu befintliga försöksgårdarna och sålunda placeras som ordinarie befattningshavare i löneställningen B 24.

Försökssuppgifterna vid försöksgården hava ansetts alltför krävande för att kunna omhänderhavas av föreståndaren utan skolat biträde (assistent). I likhet med rådande förhållanden vid Lanna och Offers försöksgård har även assistenten ansetts böra hava agronomsk kompetens. Utredningsmannen föreslår, att assistenten avdelas för tjänstgöring vid Flahults försöksgård under vegetationsperioden och vid anstalten för jordbruksförsök under övriga delen av året, samt att han avlönas med ett arvode om 4,200 kronor om året.

Beträffande Gisselås försöksgård anför utredningsmannen, att den omedelbara ledningen av gården nu handhades av en agronomutbildad föreståndare, tidigare kulturingenjör hos svenska mosskulturföreningen. På skäl som anförts beträffande Flahult har även vid Gisselås ansetts böra finnas anställd en föreståndare med agronomutbildning i löneställningen B 24. Assistent för växtodlingsförsöken har ansetts böra tillhandahållas av anstalten för jordbruksförsök vid lantbrukshögskolan, för vilket ändamål anslaget för assistenter vid anstalten förutsatts bliva ytterligare ökat med 4,200 kronor motsvarande arvode till ifrågavarande assistent.

Angående organisationen av Alträsk's försöksgård erinrar utredningsmannen, att denna står under ledning av kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå, som jämte verksamhet som kemisk station och frökontrollverksamhet bedriver jordbruksförsök å fasta försöksfält vid Hagalund i Luleå och vid Norrbottens läns lantmannaskolor i Gran och Matarengi samt vid anstaltens försöksgårdar Sunderbyn och Alträsk, varjämte anstalten handhar ledningen av Norrbottens läns lokala försök.

Utredningsmannen erinrar vidare, att i en av Kungl. Maj:t till honom remitterad promemoria Norrbottens läns hushållningssällskap anført i huvudsak följande rörande organisationen av försöksverksamheten i länet.

Genom 1936 års riksdags beslut skulle Alträsk's försöksgård övertagas och drivas av staten, d. v. s. ställas under ledning av försöksanstalten för jordbruksförsök. Konsekvenserna av detta beslut vore sådana, att någon modifiering i dess tillämpning vore nödvändig. Genom beslutet skulle tvenne olika institutioner komma att arbeta för samma ändamål inom länet. Ur såväl praktisk som ekonomisk synpunkt måste man starkt ifrågasätta lämpligheten av en dylik anordning. För närvarande sköttes båda försöksgårdarna av föreståndaren och försöksassistenten vid kemisk-växtbiologiska anstalten, båda boende i Luleå, samt av en arbetsförman vid vardera gården. Om Alträsk's försöksgård skulle organiseras i analogi med statens förutvarande försöksgårdar i Offer och Lanna, skulle för ledningen av försöksgården vid Alträsk tillkomma en föreståndare och en assistent förutom arbetsförmannen, för vilka då bostads- och institutionsbyggnader måste uppföras. Samtidigt erfordrades en föreståndare och eventuellt en assistent för kemisk-växtbiologiska anstalten. Möjligen kunde denne försöksassistent anställas endast under kortare tid av året. Ett faktum vore, att kostnaderna för försöksverksamheten i Norrbotten genom en sådan uppdelning, som även ur försökssynpunkt måste anses synnerligen olämplig, bleve avsevärt drygare än under nuvarande ordning. I anledning därav ifrågasattes, om ej ett sådant samarbete mellan statens försöksanstalt å ena sidan och kemisk-växtbiologiska anstalten och hushållningssällskapet å den andra kunde ordnas, att onödiga och fördröjande omkostnader kunde undvikas.

För anordnande av ett dylikt samarbete hade hushållningssällskapet framställt följande alternativ:

I. Kemisk-växtbiologiska anstaltens tjänstemän skulle handhava även i fortsättningen skötseln av den av staten ägda Alträsk's försöksgård, men i detta hänseende vara underställda statens försöksanstalt. Eventuellt skulle för Alträsk's försöksgård anställas en extra assistent under sommarmånaderna.

II. Staten skulle anställa föreståndare och assistent, vilka hade ledningen av såväl statens försöksgård Alträsk som kemisk-växtbiologiska anstaltens försöksverksamhet med bostadsort i Luleå. Föreståndaren skulle tjänstgöra jämväl som föreståndare för kemisk-växtbiologiska anstalten.

III. All försöksverksamhet i länet skulle övertagas av staten i samarbete med hushållningssällskapet. Åtminstone föreståndaren borde bo i Luleå. Kemiska stationen och frökontrollanstalten skulle bilda en särskild institution med en av tjänstemännen som föreståndare.

Frågan om inrättande av en särskild försöksnämnd för Norrbottens län hade ansetts böra diskuteras i samband med försöksorganisationen.

I alla tre alternativen tänktes Luleå som bostadsort för försöksledningen. De speciella klimatiska förhållandena med mycket kort vegetationsperiod motiverade väl denna placering. På grund av växtodlingens relativt ensidiga inriktning på vallväxter krävde icke försöken ett så oavbrutet övervakande, som fallet vore vid till exempel en växtförädlingsanstalt eller vid andra försöksinstitutioner i sydligare delar av landet, där växtslag och problem vore betydligt mera mångskiftande. Arbetet under de långa mellantiderna torde utan olägenhet kunna förläggas till Luleå för uppehållande av kontakten och samarbetet med övriga på jordbruksområdet verksamma institutioner. För en del växtbiologiska iakttagelser och försök, som fordrade en mera stadig-

varande övervakning, hade anstalten till förfogande ett av Luleå stadsfullmäktige upplåtet försöksfält Hagalund.

I varje fall finge ihågkommas, att Sunderby försöksgård utgjorde donation till förmån för försöksverksamheten inom Norrbottens län, varför donators eventuella önskemål behövde inhämtas vid förändrad disposition av densamma.

Utredningsmannen finner en närmare undersökning angående betingelserna för en uppdelning av försöksverksamheten och kemisk-växtbiologiska anstaltens övriga uppgifter välbetänkt. Då en ändrad lösning av försöksgårdsfrågan har ansetts kunna inverka på befattningarnas ställning, har i utredningen föreslagits, att föreståndaren för Alträsk försöksgård uppföres på extra stat i lönegraden B 24.

Departementschefen har i denna del yttrat bland annat följande:

»I samband med frågor om omorganisationen av de försöksgårdar, som enligt statsmakternas beslut år 1936 äro avsedda att från och med den 1 januari 1939 övertagas av staten, nämligen svenska mosskulturföreningens försöksgårdar Flahult och Gisselås samt den kemisk-växtbiologiska anstalten tillhörande Alträsk försöksgård, har utredningsmannen jämväl upptagit spörsmålen om reglering av föreståndarnas löneställning vid de nuvarande statliga försöksgårdarna Lanna i Skaraborgs län och Offer i Västernorrlands län. Jag har i årets statsverksproposition på given anledning anfört, att spörsmålet om lönerreglering för befattningshavarna syntes böra upptagas i samband med den slutliga prövningen av övriga befattningshavares ställning i den nya försöksorganisationen. Då en sådan prövning är avsedd att nu komma till stånd beträffande såväl statlig som statsunderstödd försöksverksamhet, finner jag, i likhet med statskontoret, tidpunkten inne att i samband därmed granska även de nuvarande försöksgårdsföreståndarnas och försöksgårdsassistenternas avlöningsförhållanden.

Vad angår försöksgårdsföreståndarna har utredningsmannen föreslagit, att dessa vid de nu befintliga statliga försöksgårdarna Lanna och Offer samt vid Flahult och Gisselås efter dessas övertagande av staten erhålla ordinarie löneställning och placeras i lönegraden B 24. Beträffande föreståndaren vid Alträsk försöksgård har föreslagits, att denne tilldelas samma lönegrad men som befattningshavare på extra stat. Då försöksgårdarna vid Lanna och Offer ägt bestånd under ett flertal år samt rådande organisation med avseende å försöksgårdsföreståndare med de nuvarandes kvalifikationer befunnits lämplig, torde skäl ej föreligga att uppskjuta ifrågavarande befattningshavares placering i ordinarie löneställning. De böra därvid tilldelas den lönegrad, som närmast motsvarar deras nuvarande arvodesbefattning, eller B 24. Dessa redan befintliga försöksgårdsföreståndare böra redan från början av budgetåret 1938/1939 inträda i nämnda löneställning.

De till övertagande av staten från och med den 1 januari 1939 avsedda försöksgårdarna Flahult och Gisselås äro båda såsom försöksgårdar tillkomna avsevärt tidigare än de nuvarande statliga. Behovet av föreståndare för dessa med motsvarande kvalifikationer, som förutsättas för föreståndarna för

statens nuvarande försöksgårdar, torde få anses fullt ådagalagt. Jag biträder med hänsyn därtill utredningsmannens förslag jämväl i vad angår inrättande av ordinarie befattningar i lönegraden B 24 för försöksgårdarna Flahult och Gisselås. Jag förutsätter emellertid därvid, att tjänsterna under någon tid, exempelvis ett år, uppehållas på förordnande för utrönande av avsedd befattningshavares lämplighet, därest denne ej genom tidigare verksamhet kan anses hava till fullo styrkt sin kompetens.

Hushållningssällskapet i Norrbottens län, som enligt reglementet för kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå har att jämte nämnda läns landsting bekosta och underhålla laboratorier och försöksfält för anstalten, har såsom förut angivits framfört vissa alternativa förslag, åsyftande en gemensam organisation för försöksverksamheten i länet. Utredningsmannen har förordnat en närmare undersökning angående betingelserna för en uppdelning av försöksverksamheten och kemisk-växtbiologiska anstaltens övriga uppgifter. Då enligt min mening starka skäl tala för ett inordnande av försöksverksamheten i Norrbottens län under en och samma organisation särskilt i vad angår försöksgårdsverksamheten, biträder jag utredningsmannens förslag om utredning i detta hänseende. Då denna utredning torde böra igångsättas utan dröjsmål, torde resultatet därav kunna föreligga i så god tid, att proposition i frågan bör kunna föreläggas nästa års riksdag. Med hänsyn härtill lär ej vara behöfligt att nu taga slutlig ställning till frågan om organisationen av Alträks försöksgård.

De vid statens nuvarande försöksgårdar anställda och där stationerade assistenterna avlönas med ett arvode av 5,000 kronor för var och en. Styrelsen för centralanstalten har föreslagit deras placering som extra ordinarie tjänstemän i 21:a lönegraden. Utredningsmannen föreslår för de nytillkommande försöksgårdarna Flahult och Gisselås assistenter, som allenast under vegetationsperioderna uppehålla sig vid försöksgårdarna men under mellantiderna hava tjänstgöring vid anstalten för jordbruksförsök, till vilken i lämplig utsträckning material från försöksgården sändes för bearbetning av assistenten under försöksledningens inseende. Jag biträder utredningsmannens förslag, vilket åsyftar vinnande av bättre förbindelse mellan försöksgårdarna och den centrala organisationen samt — genom ombyten med lämpliga mellanrum av assistenter ur anstaltens personal för tjänstgöring vid försöksgårdar — en mera utbredd kunskap om verksamheten vid ifrågasvarande försöksgårdar. Avlöningarna för dessa assistenter, ($2 \times 4,200 =$) 8,400 kronor, skulle sålunda uppföras bland anstaltens för jordbruksförsök personalkostnader.

De vid Lanna och Offers försöksgårdar anställda assistenterna torde tillsvärdare böra behållas vid nuvarande löneställning.

Enligt mitt förslag skulle för försöksgårdsföreståndarna utgå följande årsavlöningar, upptagna enligt 24:e lönegraden högsta löneklassen, fränsett dyrtidstillägg och beträffande Gisselås kallortstillägg, men med iakttagande av minskning svarande mot pensionsavdrag enligt civila tjänstepensionsreglementet och allmänna familjepensionsreglementet.

Föreståndaren för Lanna försöksgård	ortsgrupp A.....	kronor	7,056
» » Offers » »	C.....	»	7,536
» » Flahults » »	A.....	»	7,056
» » Gisselås » »	C.....	»	7,536
Summa kronor			29,184.

För assistenterna vid Lanna och Offers försöksgårdar skulle såsom hittills årligen utgå ($2 \times 5,000 =$) 10,000 kronor. Avlöningar åt de för tjänstgöring vid Flahults och Gisselås försöksgårdar avsedda assistenterna, ($2 \times 4,200 =$) 8,400 kronor, upptagas såsom förut angivits under personalkostnaderna vid anstalten för jordbruksförsök.»

I *motionen I: 262* har hemställts, att assistenterna vid Lanna och Offers försöksgårdar erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän i 21:a lönegraden.

4. Årliga driftkostnader för de till övertagande av staten avsedda försöksgårdarna (utom löner till befattningshavare).

a. Flahults försöksgård.

Utredningsmannen har uppgjort följande förslag över omkostnader och inkomster vid Flahults försöksgård.

O m k o s t n a d e r.

1. Expenser.....	kronor	2,000
2. Övriga utgifter:		
a. Avlöningar till jordbrukspersonal m. m.	kronor	14,500
b. Underhåll av byggnader.....	»	800
c. Inköp och underhåll av inventarier (döda)	»	1,000
d. Skatter och onera.....	»	400
e. Arrende för Svartökärr.....	»	600
f. Inköp av konstgödselmedel.....	»	3,000
g. Inköp av kraftfoder och utsäde.....	»	3,000
h. Diverse utgifter för växtodling.....	»	500
i. Diverse utgifter för husdjur.....	»	600
j. Diverse omkostnader för lantushållning samt oförutsedda utgifter.....	»	600
		25,000
Summa kronor		27,000.

Av försöksgården kunde beräknas följande

I n k o m s t e r.

a. av växtodling.....	kronor	3,000
b. » kreatursskötsel.....	»	16,000
c. » hyresintäkter.....	»	600
Summa kronor		19,600.

En sammanställning av omkostnaderna för försöksgården, fränsett avlöning till föreståndare och den vid anstalten för jordbruksförsök avlönade assistenten, och av inkomsterna av försöksgården skulle alltså utvisa en nettoutgift av (27,000 — 19,600 =) 7,400 kronor. Om till omkostnaderna lades avlöningar för föreståndare och assistent med samma belopp som utginge för Lanna försöksgård, 12,600 kronor, skulle härigenom uppstå något mindre nettoutgift än som angivits i innevarande års utgifts- och inkomststat för nämnda försöksgård eller 20,000 kronor mot 22,000 kronor för Lanna.

Det låge i sakens natur, att det nu framräknade resultatet vore att betrakta såsom approximativt och att först en tids erfarenhet av försöksgårdsdriften på mossjord under de förändrade förutsättningar den statliga regin i vissa hänseenden torde medföra kunde giva större stadga åt beräkningarna av omkostnader och inkomster i avseende å nu ifrågavarande försöksgård.

Departementschefen har härom anfört.

»Såsom utredningsmannen framhåller kunna de framlagda beräkningarna av inkomster och omkostnader allenast betraktas som approximativa. De synas mig emellertid ägnade att tillsvidare läggas till grund vid medelsanvisningen för försöksgården.»

b. Gisselås försöksgård.

Utredningsmannen har för Gisselås försöksgård framlagt följande sammanställning av beräknade årliga omkostnader och inkomster:

O m k o s t n a d e r.

1. Expenser.....		kronor	1,600
2. Övriga utgifter:			
a. Avlöningar till jordbrukspersonal m. m.	kronor	10,800	
b. Underhåll av byggnader.....	»	600	
c. Inköp och underhåll av inventarier....	»	800	
d. Skatter och försäkringar.....	»	1,200	
e. Inköp av kraftfoder och melass.....	»	2,000	
f. Inköp av konstgödsel och kalk.....	»	3,000	
g. Diverse utgifter för växtodlingen.....	»	250	
h. Diverse utgifter för husdjur.....	»	500	
i. Inköp av utsäde.....	»	500	
j. Diverse omkostnader för lantushållning- en samt oförutsedda utgifter.....	»	650	
k. Hyra av arbetsrum och gåstrum.....	»	350	» 20,650
			Summa kronor 22,250.

Skördarna vid försöksgården uppgåves vara mycket jämna från år till år, sedan tidigare förekommande marksjukdomar försvunnit. Genom den, bland annat, såsom följd av ökade arbetskrafter beräknade förbättringen i betesvallarnas hävd och genom den ökade husdjursskötseln torde en icke obetydlig ökning i försöksgårdens avkastning kunna vinnas. Denna kunde givetvis ej genast i full utsträckning komma till stånd, men det syntes möjligt att till en början kunna räkna med en avkastning å omkring 10,000 kronor av kreatursskötsel och unghästuppfödning.

Viss inkomst torde numera kunna påräknas genom rotfruktsodling, tidigare enligt uppgift ej möjlig genom ymnig förekomst av kålflugelarver.

Det ansåges sålunda vara försvarligt att av försöksgården beräkna följande:

I n k o m s t e r.

a. av växtodling m. m.....	kronor	500
b. kreatursskötsel och uppfödning av unghästar.....	»	10,000
Summa kronor		10,500.

Vid sammanställning av omkostnaderna för försöksgården, frånsett avlöning till föreståndaren och den vid anstalten för jordbruksförsök avlönade assistenten, med de beräknade inkomsterna av gården erhöles en nettoutgift av omkring (22,500 — 10,500 =) 11,750 kronor. Om till kostnaderna lades avlöningar för föreståndare och assistent med samma belopp, som nu utginge vid Offers försöksgård, 13,050 kronor, skulle härigenom erhållas en siffra, som något överstege den i innevarande budgetårs inkomst- och utgiftsstat för sistnämnda försöksgård angivna totala nettoutgiften, eller 24,800 kronor för Gisselås mot 24,000 kronor för Offer.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Mot utredningsmannens beräkningar rörande utgifter och inkomster vid Gisselås försöksgård har jag i stort sett ej någon erinran att framställa. Det torde emellertid ligga i sakens natur, såsom jag jämväl framhållit i samband med beräkningarna av driftkostnader vid Flahults försöksgård, att beräkningarna äro approximativa och få vid behov jämkas efter erfarenheten.

Vad särskilt angår den av utredningsmannen förordade utsträckta husdjursskötseln vid försöksgården biträder jag i huvudsak hans uppfattning därom. Tillgängliga uppgifter om gårdens foderavkastning synas emellertid giva vid handen, att intill dess förbättrade skörderesultat vid gården må hava vunnits en ökning av den nuvarande till omkring 30 klavbundna nötkreatur uppgående besättningen med omkring 10 kor kan anses lämplig. Härigenom torde nödig marginal i avseende å foderkvantiteten vid gården erhållas. Jag avser att under en senare avdelning föreslå anvisande av medel för inköp av sistnämnda antal kor.

I utredningen hava berörts vissa frågor rörande husdjursförsök vid försöksgården. Ehuru gården väsentligen är avsedd för växtodlingsförsök torde hinder ej böra föreligga att efter beprövande av blivande ledning för försöksverksamheten dit förlägga husdjursförsök, därest detta kan ske med användande av eljest för husdjursförsök anvisade medel. Såsom jag i en tidigare avdelning anfört synes för närvarande särskild personal för husdjursförsök vid Gisselås försöksgård ej böra anställas.»

c. Alträks försöksgård.

Departementschefen har anfört följande.

»Resultatet av den särskilda av mig förordade utredningen angående betingelserna för en uppdelning av försöksverksamheten och kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå övriga uppgifter torde icke kunna undgå att påverka frågan

om driftkostnaderna för Alträskis försöksgård. Med hänsyn härtill torde för närvarande någon beräkning av försöksgårdens inkomster samt omkostnaderna för densamma icke lämpligen böra göras.»

5. Byggnadsfrågor vid vissa försöksgårdar m. m.

a. Gisselås försöksgård.

Utredningsmannen har sammanfattat de av honom till utförande så snart ske kan föreslagna åtgärderna beträffande Gisselås försöksgård i följande punkter, medförande nedan angivna anslagsbehov:

Åtgärder beträffande huvudbyggnaden.....	kronor	1,700
» » källaren.....	»	450
» » ekonomibyggnaden		
a. ändrad inredning m. m.....	kronor	5,000
b. omläggning av elektriska ledningarna	»	2,800
Åtgärder beträffande arbetarbostadsbyggnaden.....	»	1,250
Inköp av 15 kor.....	»	4,500
	Summa kronor	15,700.

Utredningsmannen upptager vidare till skärskådande för försöksgården betydelsefulla frågor om bostad för försöksgårdens föreståndaren med flera lokalt behov. Han erinrar härvid, att nuvarande försöksgårdens föreståndaren icke har bostad i försöksgården tillhörande byggnad utan bebor egen fastighet samt att enligt förut framställt förslag försöksgårdens huvudbyggnad avsetts för jordbrukspersonal och elever samt assistent. Utredningsmannen framhåller vidare, att lokaler i försöksgården tillhörande byggnad fattas, förutom för bostad åt föreståndaren, jämväl för vissa andra ändamål. Han anför härom följande.

Utrymmen saknades för gårdskontor och gästrum, det sistnämnda erforderligt med hänsyn till gårdens avlägsna belägenhet från samhälle med hotell eller pensionat. Ej heller finnes i byggnad vid försöksgården sådan plats för utförande av vissa enklare laboratoriearbeten, som beräknats vid de nuvarande statliga försöksgårdarna.

Det erinrades, att i berörda betänkande rörande organisationen av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område uttalats, att den av försöksgårdens nuvarande föreståndare ägda och av honom bebodda lägenheten vid behov i framtiden möjligen skulle kunna förvärvas av staten. Denna bostadslägenhet vore uppförd på hel källarvåning av betong med väggar av trä med stående ytterpanel och under tak av tegel. Uppvärmning skedde från värmecentral i källarvåningen. Byggnaden innehölle i bottenvåningen två rum, jungfrukammare, hall, kök, skafferier och garderobsutrymmen, i våningen en trappa upp tre rum, stor hall, badrum och garderobsutrymmen samt i vindsvåningen två mindre rum. Härtill komme goda källarutrymmen. Byggnaden vore brandförsäkrad för 35,000 kronor.

Det markområde, varå byggnaden uppförts, vore beläget i rå med försöksgården och hade en areal av 15 hektar, varav 5 hektar åker och i övrigt huvudsakligen skogsmark med yngre, glest tallbestånd. I samma ägares hand

funnes ett annat markområde invid försöksgården. Detta utgjorde en areal av 62.5 hektar, varav omkring 55 hektar skogsmark, beväxt med gran och tall. Skogen vore av medelstorlek till stor del 60- à 70-årig. Dess slutenhet vore i huvudsak god. Markområdenas årliga skogsavkastning hade av agronomen Zingmark beräknats till omkring 120 fm³ ved och gagnvirke.

Försöksgårdsföreståndaren agronomen M. Stenberg, som alltså ägde nu beskrivna fasta egendom, hade av utredningsmannen tillfrågats, huruvida och på vilka villkor han kunde tänkas villig att, om tillfälle därtill gäves, till staten överlåta ifrågavarande egendom antingen i sin helhet eller till den del, som bestode av bostadsbyggnaden med tillhörande markområde å 15 hektar. Härvid hade erhållits besked, att överlåtelse kunde komma till stånd på villkor, att hela ifrågavarande fasta egendom köptes för en summa av 39,000 kronor, därav 31,000 kronor beräknats belöpa på det bebyggda markområdet och 8,000 kronor på det obebyggda skogsskiftet.

Genom ett övertagande av äganderätten till denna fasta egendom skulle förutom bostad åt försöksgårdsföreståndare jämte gårdskontor, gästrum, laboratorieutrymmen i källarvåningen m. m. vinnas att försöksgården erhöle den för bränsle- och byggnadsvirkesförsörjningen värdefulla skogstillgången.

Ägaren hade vidare åtsports, huruvida han, därest köp ej komme till stånd, skulle vara villig uthyra bostadsbyggnaden till staten, samt i anledning därav förklarat sig beredd uthyra byggnaden i dess helhet för ett belopp av 1,200 kronor, därest han av uppkommande anledning bosatte sig på annan ort.

Utredningsmannen anför vidare:

Det torde förr eller senare bli på nödvändigt, att försöksgården förvärvade byggnad, som kunde disponeras till bostad för föreståndare, gårdskontor m. m. Utredningsmannen hade emellertid ej ansett erforderligt att nu utföra närmare undersökningar om förutsättningarna för ett avtal om köp av agronomen Stenbergs berörda fasta egendom. Enligt inhämtade upplysningar föreläge starka skäl för antagandet, att agronomen Stenberg såsom framstående kännare av odlingsförhållanden i mossjor och ledare av ifrågavarande försöksgård allt sedan dess tillkomst bereddes tillfälle att förestå försöksgården även efter dess förutsatta övertagande av staten. I ett dylikt fall skulle ju föreståndaren utan statens åtgärd hava tillgång till bostad och därigenom, i motsats mot föreståndarna vid statens nuvarande försöksgårdar, ej behöva erlägga bostadshyra. Då föreståndaren naturligen ej finge anses skyldig att av sitt bostadsutrymme hålla gårdskontor, gästrum och eventuella laboratorieutrymmen i källarvåningen, skulle det i stället ankomma på staten att ersätta föreståndaren för upplåtandet av dessa lokaler. Enligt erbjudande av agronomen Stenberg skulle samtliga nu angivna utrymmen få hyras av staten för en summa av 500 kronor om året. Därest anspråket på utrymmen inskränktes till gårdskontor och gästrum kunde dessa utrymmen hyras för 350 kronor om året. Om agronomen Stenberg skulle åtaga sig annan befattning än den angivna, kvarstode berörda erbjudande till staten att hyra byggnaden för 1,200 kronor, vilket pris finge anses fullt skäligen med hänsyn till byggnadens storlek och synnerligen goda beskaffenhet.

Under angivna förhållanden föresloge utredningsmannen icke nu åtgärd för köp av byggnaden jämte markområden, som enligt ägarens villkor skulle ingå i köpet.

Enligt förut framställd beräkning av omkostnadsstat för Gisselås försöksgård hade utredningsmannen utgått ifrån, att det bleve erforderligt för staten att från början erlägga hyra allenast för gårdskontor och gästrum. Behovet för försöksgården av laboratorieutrymmen och därav eventuellt följande ytterligare hyresanslag ansåges först senare kunna tänkas anmäla sig.

Departementschefen har härom yttrat följande.

»Mot den av utredningsmannen föreslagna användningen av försöksgårdens byggnader har jag icke någon erinran att framställa. Jag anser vidare i likhet med utredningsmannen, att åtgärd icke för närvarande bör vidtagas för förvärvande av nuvarande försöksgårdsföreståndarens lägenhet, men att erbjudande om förhyrande av densamma bör begagnas helt eller delvis, allt efter behovet, för begärd hyra under olika förutsättningar.

De av utredningsmannen föreslagna ändringsarbetena vid försöksgårdens byggnader synas mig ändamålsenliga och nödiga. Jag instämmer emellertid med byggnadsstyrelsen därutinnan, att huvudbyggnaden i dess helhet bör förses med värmeledning inklusive varmvattencistern. Likaså torde såsom byggnadsstyrelsen påpekat de upptagna kostnaderna för omändringsarbetena vara knappt beräknade. Enligt under hand hos byggnadsstyrelsen inhämtade upplysningar torde en uppräknig av de i utredningen uppskattade kostnaderna bära ske med omkring femton procent.

Med hänsyn till lämnade uppgifter om skördarnas normala storlek vid försöksgården har jag tidigare angivit, att en utökning av besättningen med tio kor för närvarande synes lämplig. Jag förordar, att ett belopp av 3,000 kronor anvisas för nästkommande budgetår för att sätta svenska mosskulturföreningen i stånd att utan dröjsmål ombesörja berörda utökning. Jag förutsätter givetvis, att dessa djur vid försöksgårdens övertagande av staten från och med 1939 utan ersättning övergå i statens ägo i likhet med andra inventarier enligt de för gårdens övertagande fastställda grunderna.

Enligt vad jag nu anfört bör alltså såsom bidrag till svenska mosskulturföreningen för budgetåret 1937/1938 anvisas medel till omändringsarbeten m. m. vid Gisselås försöksgård, avseende följande ändamål, nämligen anordnande av värmeledning i huvudbyggnaden 4,000 kronor, ombyggnad av huvudbyggnaden tillhörande jordkällare 500 kronor, ändringsarbeten i ekonomibyggnaden 5,750 kronor, omläggning av elektriska ledningar i ekonomibyggnaden 3,200 kronor, iordningställande av arbetarbostadsbyggnaden 1,450 kronor samt inköp av 10 kor 3,000 kronor eller tillhoppa sålunda (4,000 + 500 + 5,750 + 3,200 + 1,450 + 3,000 =) 17,900 kronor. Detta belopp torde anvisas å ett särskilt reservationsanslag.

Jag förutsätter, att ifrågavarande åtgärder och inköp vidtagas i samförstånd med lantbrukshögskolans styrelse, under vilken försöksgården efter nyorganisationens genomförande kommer att sortera.»

b. Alträsk's försöksgård.

Såsom utredningsmannen erinrar, anhöll styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå i en den 3 september 1935 till jordbruksdepartementet inkommen framställning om statsanslag å 70,000 kronor till uppförande av ny ekonomibyggnad och ny förmansbostad vid Alträsk's försöksgård samt till inköp av maskinell utrustning och nötkreatur för försöksgården. Ut-

redningsmannen anför, att kostnaderna beräknades till 45,000 kronor för ekonomibyggnaden, till 20,000 kronor för nybyggnaden av bostadshus åt förmannen, till 1,000 kronor för reparation av befintlig förmansbostad, till 2,000 kronor för maskinell utrustning och till 2,000 kronor för utökning av kreatursbesättningen. Vid framställningen hade fogats byggnadsritningar samt arbetsbeskrivning och kostnadsberäkning, utförda av arkitekten R. Höök, Luleå.

Utredningsmannen anför bland annat följande.

Vid den besiktning av Alträskis försöksgård, som verkställdes av utredningsmannen med förut angivna sakkunniga biträden, hade klart framstått behovet av nya personal- och ekonomibyggnader. Det vore emellertid enligt utredningsmannens mening icke lämpligt att utan trängande skäl verkställa nybyggnader i den av anstaltsstyrelsen föreslagna omfattningen, innan den nya ledningen för försöksgården varit i tillfälle att närmare taga kännedom om försöksgårdens behov såväl ur vanlig driftsynpunkt som med hänsyn till försöksverksamhetens speciella fordringar. Ekonomibyggnaden vore såsom framginge av tidigare lämnad beskrivning i mindre gott stånd, men den kunde enligt anlitade sakkunnigas utsago utan risk för djur eller materiel användas i befintligt skick ännu ett antal år. Den blivande statliga försöksledningen torde utan tvivel låta sig angeläget vara att utan uppskov framkomma med det byggnadsförslag i berörda hänseende, som efter ingående behovsprövning kunde befinnas lämpligt.

Svårare olägenhet medförde ett uppskov med uppförande av nytt bostadshus, ej minst med hänsyn till de otillräckliga utrymmena i det nuvarande. Utredningsmannen ansåge det likväl icke försvarligt att föreslå nybyggnad för bostadsändamål, innan försöksgårdens nya ledning haft tillfälle till omsorgsfull prövning av det bostadsbehov m. m., som föranleddes av viss driftplan. Det vore emellertid helt naturligt av stor vikt, att den befintliga byggnaden försattes i sådant skick, att inneboendes hälsa ej äventyrades. Ett särskilt förslag till reparation av byggnaden hade utarbetats av agronomen Zingmark med biträde av byggmästaren E. Karlsson, Umeå. Detta förslag, som bilades utredningen, hade kostnadsberäknats till 750 kronor. Utredningsmannen hemställde, att nämnda belopp måtte för det angivna ändamålet anvisas av statsmedel.

Departementschefen har härom yttrat följande.

»Det torde icke vara lämpligt att, kort innan Alträskis försöksgård övertages av staten och därmed underställes ny ledning, vidtaga större ombyggnadsarbeten och andra mera kostsamma åtgärder för gården, innan den nya ledningen erhållit tillfälle pröva gårdens behov. Den av utredningsmannen föreslagna reparationen av bostadshuset vid försöksgården synes emellertid utan dröjsmål böra komma till utförande. I likhet med byggnadsstyrelsen finner jag den beräknade kostnaden för reparation knapp och förordar, i analogi med vad jag tidigare föreslagit beträffande omändringsarbeten vid Gisselås försöksgård, att kostnaden enligt utredningsmannens förslag uppräknas med omkring femton procent.

I överensstämmelse härmed föreslår jag, att till reparation av bostadshuset för budgetåret 1937/1938 ställes till kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå förfogande ett belopp av 900 kronor.»

6. Befattningshavare vid den statliga anstalten för jordbruksförsök.

I det av *Lantbrukshögskolans styrelse* åberopade kommittéutlåtandet har utretts personalbehovet vid institutionen för jordbruksförsök vid lantbrukshögskolan. Därvid har förordats följande lönestat för densamma, därvid för ordinarie befattningshavare beräknats avlöningar enligt högsta löneklass i vederbörande lönegrad efter minskning med fastställt pensionsavdrag och med tillämpning av för Ultuna gällande ortsgrupp F.

Förslag till avlöningsstat för institutionen för jordbruksförsök.

1 föreståndare i professors ställning B 30.....	kronor	11,300
2 statsagronomer av 1:sta klass B 26 (9,450 + 9,450).....	»	18,900
3 statsagronomer av 2:dra klass B 24 (8,541 × 3).....	»	25,623
1 kansliskrivare B 11.....	»	3,876
1 vaktmästare B 7.....	»	3,303
2 kontorsbiträden B 4 (2,685 + 2,685).....	»	5,370
6 assistenter, genomsnittlig avlöning 3,600 (3,600 × 6).....	»	21,600
1 fältassistent.....	»	3,600
Tillfälliga biträden, huvudsakligen för bearbetning av resultat vid lokala försök.....	»	20,000
Tillfälliga biträden, för försöksfältet vid Ultuna.....	»	6,000

Summa kronor 119,572.

Mot det i kommittéutlåtandet framställda förslaget om ombildning till ordinarie befattningar i lönegraden B 24 av vissa i propositionen nr 167 till 1936 års riksdag i lönegraden 21 för extra ordinarie tjänstemän föreslagna förste assistentbefattningarna har reservation anmälts av lantbrukaren E. A. Gustafsson, som därom anfört, att med den fördelning av försöksuppgifterna mellan den avsedda föreningen och den statliga försöksinstitutionen, som riksdagens beslut och jämväl förslaget enligt kommittéutlåtandet innebure, de av departementschefen anförda skälen för nämnda befattningshavares bibehållande i 21 lönegraden för extra ordinarie tjänstemän blivit förstärkta.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Den av lantbrukshögskolans styrelse föreslagna personalinskränkingen vid den statliga institutionen för jordbruksförsök finner jag på lämpligt sätt avvägd. Beträffande föreslagen förändring från 21:a lönegraden för extra ordinarie tjänstemän till ordinarie ställning i lönegraden B 24 för tre i propositionen nr 167 till fjolårets riksdag upptagna förste assistenter finner jag i likhet med reservationsvis framfört yrkande, att sådan ändring icke för närvarande kan anses påkallad. Vid detta förhållande torde den i kommittéutlåtandet föreslagna benämningen för dessa befattningshavare, statsagronomer av 2:a klass, icke heller böra komma till användning.

Jag erinrar, att enligt det av mig tidigare under avdelningen 3 framställda förslaget två assistenter för verksamhet vid Flahults och Gisselås försöksgårdar avses skola avlönas med 4,200 kronor för var och en från försöksinstitu-

tionernas anslagspost för assistenter. Denna post, frånsatt avlöning till fält-assistent utgörande enligt den i kommittéutlåtandet gjorda beräkningen 21,600 kronor, bör sålunda ökas med ($2 \times 4,200 =$) 8,400 kronor till 30,000 kronor.

En sammanfattning av vad jag nu anfört utvisar, att, med iakttagande av minskning i avlöningsbeloppen svarande mot avdrag enligt såväl civila tjänstepensionsreglementet som allmänna familjepensionsreglementet, årsavlönin-garna vid jordbruksförsöksinstitutionen böra beräknas, för ordinarie be-fattningshavare, nämligen 1 föreståndare, B 30, 2 statsagronomer, B 26, 1 kansliskrivare, B 11, 1 vaktmästare, B 7, och 2 kontorsbiträden, B 4, till ($10,889 + 2 \times 9,123 + 3,741 + 3,204 + 2 \times 2,604 =$) 41,288 kronor eller i runt tal 41,300 kronor, för extra ordinarie befattningshavare, nämligen 3 förste assistenter i 21:a lönegraden, av vilka för en beräknas av-löningsförhöjning med förslagsvis 1,500 kronor, till ($3 \times 5,079 + 1,500 =$) 16,737 kronor eller i runt tal 16,800 kronor, för 9 assistenter, inberäk-nat fältassistenten, 33,600 kronor samt för tillfälliga arbetskrafter 26,000 kronor eller tillhopa sålunda till ($41,300 + 16,800 + 33,600 + 26,000 =$) 117,700 kronor.»

I motionen I: 281 har förordats följande avlöningsstat vid institutionen:

1 föreståndare med professors ställning (B 30)	10,889
2 statsagronomer av 1:sta klass (B 26) $2 \times 9,123$	18,246
3 statsagronomer av 2:dra klass (B 24) $3 \times 8,256$	24,768
1 kansliskrivare (B 11)	3,741
1 vaktmästare (B 7)	3,204
2 kontorsbiträden (B 4) $2 \times 2,604$	5,208
9 assistenter	33,600
tillfälliga arbetskrafter	26,000

Tillhopa kronor 125,656.

7. Befattningshavare och utrustning vid lantbrukshögskolans kemiska analyslaboratorium.

I det av lantbrukshögskolans styrelse åberopade kommittéutlåtandet har förordats avlöningsstat för lantbrukshögskolans analyslaboratorium enligt följande förslag, därvid avlöningsberäkningarna skett i överensstämmelse med de i kommitterades tidigare förslag till avlöningsstat för institutionen för jordbruksförsök tillämpade grunder:

Förslag till avlöningsstat för lantbrukshögskolans analyslaboratorium.

2 förste kemister B 24 ($8,541 + 8,541$).....	kronor 17,082
2 förste assistenter 21 lönegraden för e. o. befattningshavare ($5,298 + 5,298$).....	» 10,596
1 assistent.....	» 4,800
1 »	» 3,600
Tillfälliga arbetsbiträden.....	» 5,000

Summa kronor 41,078.

Kommitterade anföra vidare:

Det l o k a l u t r y m m e, som föranleddes av den jämförelsevis betydande analysverksamheten, torde icke kunna helt erhållas inom de lokaler, som för närvarande disponerades av lantbrukshögskolans kemiska institution. Ett tillägg i form av källarutrymme av omkring 50 kvm yta ansåges erforderligt. Detta skulle kunna erhållas genom att nuvarande snickarverkstaden i källarvåningen av institutionsbyggnaden för kemi, marklära m. m. toges i anspråk för ändamålet. På vad sätt ny snickarverkstad skulle erhållas i stället för det utrymme, som sålunda ifrågasattes till införlivande med kemiska institutionen, hade kommitterade icke definitivt kunnat taga ställning till. Kommitterade vågade emellertid förutsätta, att i samband med den avsevärda byggnadsverksamhet, som enligt statsmakternas beslut innevarande år angående försöksverksamhetens omorganisation skulle komma till stånd vid Ultuna, det icke torde erbjuda större svårighet att genom lämplig byggnadsdisposition utvinna ny lokal för snickarverkstad, om icke större lokalutrymme påfordrades än den nuvarande verkstaden innehöle.

Härutöver torde emellertid erfordras, att analyslaboratoriet bereddes särskilt anslag för komplettering av den vid centralanstalten och högskolan nu tillgängliga utrustningen. Enligt särskild vid högskolans kemiska institution i samråd med centralanstaltens kemister uppgjord utredning bilagd plan beräknades kostnaden för denna utrustning till omkring 30,000 kronor. Kommitterade förordade, att ett anslag å detta belopp ställdes till förfogande för ändamålet.

Departementschefen har härom yttrat följande.

»Det torde för försöksverksamheten i landet vara av den största vikt, att det kemiska analyslaboratoriet äger tillräcklig kapacitet för att de av försöksverksamheten påkallade analyserna må snabbt kunna verkställas och sålunda för försöksarbetet menliga förseningar med avgivande av analysresultatet i största möjliga grad undvikas. Jag delar den i kommittéutlåtandet framförda meningen, att arbetskrafterna vid analyslaboratoriet böra i förhållande till förslaget i propositionen nr 167/1936 utökas med två befattningshavare men finner de i utlåtandet avsedda löneställningarna för dessa befattningshavare onödigt höga med hänsyn tagen till övrig i nyss berörda proposition angiven laboratoriepersonal. Jag föreslår, att utöver de i fjolårets proposition upptagna befattningshavarna personalen å laboratoriet ökas med 1 assistent avlönad med arvode å 4,800 kronor om året samt 1 assistent avlönad med 3,600 kronor om året.

En sammanfattning av föreslagna årsavlöningar för det kemiska analyslaboratoriet utvisar, med iakttagande av löneminskningen svarande mot avdrag enligt såväl civila tjänstepensionsreglementet som allmänna familjepensionsreglementet, följande medelsbehov till avlöningar, nämligen för ordinarie befattningshavare, 1 förste kemist, B 24, 8,256 kronor eller i runt tal 8,300 kronor, för extra ordinarie befattningshavare, 1 förste assistent, 21:a lönegraden, 5,079 kronor eller i runt tal 5,100 kronor, för 4 assistenter, därav 2 med årsavlöning av 4,800 kronor och 2 med 3,600 kronor i årsavlöning, 16,800 kronor, samt för tillfälliga arbetsbiträden 5,000 kronor, eller tillhopa (8,300 + 5,100 + 16,800 + 5,000 =) 35,200 kronor.

Jag biträder slutligen det i kommittéutlåtandet framställda yrkandet om anslag för utrustning av det kemiska analyslaboratoriet med 30,000 kronor. Beloppet torde ej böra anvisas förrän under budgetåret 1938/1939.»

8. Anslagsbehov för svenska mosskulturföreningen avseende budgetåret 1937/1938.

Riksdagen har från och med 1890 årligen anvisat anslag till understöd åt svenska mosskulturföreningen. För budgetåret 1936/1937 är anslaget uppfört med 111,500 kronor, varav 15,500 kronor beräknats för försöksgården Gisselås i Jämtlands län samt för försöksverksamheten i övrigt, inberäknat verksamheten vid försöksgården Flahult i Jönköpings län, ett belopp av 96,000 kronor.

I särskilda av lantbruksstyrelsen med remissutlåtande den 31 augusti 1936 överlämnade framställningar, har styrelsen för föreningen under åberopande av bifogat förslag till inkomst- och utgiftsstaten anhållit om dels 106,000 kronor för upprätthållande av föreningens verksamhet under budgetåret 1937/1938, dels ock 17,500 kronor för upprätthållande av verksamheten vid Gisselås försöksgård under samma budgetår. Föreningsstyrelsen har tillika anhållit, att nämnda belopp å 106,000 kronor för upprätthållande av föreningens verksamhet måtte bestämmas att årligen utgå intill den dag planerad nyorganisation av föreningen bleve genomförd.

Departementschefen har i denna del yttrat följande.

»I huvudsak delar jag statskontorets mening därutinnan, att kort före verkställandet av beslutad omläggning av försöksverksamheten på jordbrukets område, vilken jämväl för föreningens del torde komma att medföra betydande förändringar, en höjning av statsbidraget icke är tillrådlig. Vissa undantag från denna ståndpunkt synas dock böra göras.

Beträffande avlöningarna äro enligt tillämpad löneplan tre befattningshavare, nämligen botanisten samt två kulturingenjörer, berättigade till ålders-tillägg, utgörande för var och en 500 kronor om året. Enligt föreningsstyrelsens av lantbruksstyrelsen tillstyrkta hemställan förordar jag, att för möjliggörande av ålderstilläggens utgående under ett halvt budgetår beräknas ökning i bidraget till föreningen med 750 kronor jämte motsvarande dyrtidstillägg eller med i runt tal 900 kronor. Vidare förordar jag, att föreningen för bearbetning och publikation av försöksresultat beredes ökning i bidraget med 2,500 kronor. Jag förutsätter därvid, att publikationsverksamheten bör avse allenast försöksresultat, som kunna anses äga aktualitet och värde för det praktiska jordbruket.

Beträffande Gisselås försöksgård har verkställd utredning givit vid handen, att gårdens hävd icke kunnat med hittills utgående anslag hållas på tillfredsställande nivå. Det torde vara ett önskemål, att redan före försöksgårdens övertagande av staten rättelse härutinnan så vitt möjligt vidtages. Med

hänsyn därtill vill jag föreslå, att för försöksgården under budgetåret 1937/1938 i enlighet med lantbruksstyrelsens tillstyrkande beräknas ett anslag av 17,500 kronor.

Sammanfattningsvis torde alltså få beräknas såsom bidrag till svenska mosskulturföreningen för nästkommande budgetår (96,000 + 900 + 2,500 + 17,500 =) 116,900 kronor.»

9. Anslagsbehov för svenska betes- och vallföreningen avseende budgetåret 1937/1938.

Riksdagen har till uppehållande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet från och med budgetåret 1925/1926 årligen anvisat anslag, som för budgetåret 1936/1937 upptagits med 90,300 kronor. Av sistnämnda anslag avses 75,300 kronor för uppehållande av föreningens verksamhet och 15,000 kronor för bestridande av driftkostnader för två kultiveringsförsök å betesmark i Norrland och för två kontrollgårdar i mellersta Sverige för driftekonomisk prövning av olika metoder angående betes- och vallkulturer.

I särskilda av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 28 september 1936 överlämnade framställningar har svenska betes- och vallföreningens styrelse, under återopande av förslag till inkomst- och utgiftsstat, anhållit att för budgetåret 1937/1938 komma i åtnjutande av dels ett statsbidrag av 102,000 kronor för upprätthållande av föreningens verksamhet och dels ett statsunderstöd av 15,000 kronor för bedrivande av verksamheten vid av föreningen anordnade kultiveringsförsök och kontrollgårdar eller sålunda tillhopa 117,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt ett med 21,200 kronor till 111,500 kronor höjt statsbidrag till föreningens verksamhet inbegripet anslag å 15,000 kronor till bestridande av kostnader för föreningens kontrollgårdar och kultiveringsförsök.

Departementschefen har härom anfört följande.

»Såsom jag anfört i samband med förslag om bidrag för nästa budgetår till svenska mosskulturföreningen torde det icke vara lämpligt, att kort före genomförandet av beslutad omorganisation av försöksväsendet på jordbruksområdet, av vilken omorganisation föreningen nära beröres, föreslå mera avsevärda förändringar i nu utgående anslag. Emellertid finner jag på motsvarande grunder som av mig anförts beträffande höjning av medelstildningen till svenska mosskulturföreningen för att möjliggöra utbetalning av ålderstillägg åt befattningshavare samt intensivare bearbetning och publikation av föreningens försöksresultat skäligt föreslå, att utöver nuvarande anslagsbelopp för betes- och vallföreningen beräknas 100 kronor till ålderstillägg åt föreningens vaktmästare samt 2,500 kronor för bearbetning och publicering av försöksresultat. I likhet med vad jag anfört beträffande förslaget bidrag till svenska mosskulturföreningen för bearbetning och publicering av dess försöksresultat förutsätter jag, att allenast sådana resultat

bringas till publicitet, som kunna anses aktuella och av betydelse för det praktiska jordbruket.

För uppehållande av föreningens verksamhet under nästa budgetår torde alltså få beräknas utgå av statsmedel ($75,300 + 100 + 2,500 =$) 77,900 kronor. För beteskulturens främjande medelst uppehållande av två kultiveringsförsök å betesmark i Norrland och två kontrollgårdar i mellersta Sverige tillstyrker jag oförändrat anslag av 15,000 kronor, vilket belopp torde ställas till föreningens förfogande på hittills gällande villkor. Sammanlagda anslaget för föreningen torde sålunda böra beräknas till ($77,900 + 15,000 =$) 92,900 kronor.»

I motionerna I: 283 och II: 528 har hemställts, att anslaget till föreningen måtte bestämmas, på sätt lantbruksstyrelsen tillstyrkt, till 111,500 kronor.

Utskottets utlåtande.

Utskottet vill erinra, att föreliggande förslag angående försöksverksamhet på jordbrukets område i huvudsak föranletts av framställning från 1936 års riksdag. Vid behandling av propositionen nr 167 till förra årets riksdag med förslag angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. beslöt riksdagen efter hemställan av jordbruksutskottet i dess utlåtande nr 83, att svenska mosskulturföreningens samt svenska betes- och vallföreningens fortsatta verksamhet, särskilt med avseende på försöksverksamheten, skulle göras till föremål för utredning och omprövning från Kungl. Maj:ts sida så att dessa frågor ånyo kunde föreläggas 1937 års riksdag. I anslutning härtill borde även en omprövning av behovet av personal för den statliga försöksanstalten ske.

Vad då till att börja med angår förslaget rörande *upplysnings- och försöksverksamhet på jordbruksområdet genom statsunderstödd förening* uttalade jordbruksutskottet vid 1936 års riksdag i sitt utlåtande nr 83, att svenska mosskulturföreningens samt svenska betes- och vallföreningens verksamhet vore av sådan vikt och betydelse, att de borde erhålla det statliga stöd, som för bedrivande av deras av utskottet då angivna arbetsuppgifter vore av behovet påkallat. I det nu avgivna förslaget har departementschefen framhållit vikten av att dessa föreningars — vilka förutsättas komma att sammanslås — försöksverksamhet ur kvalitetssynpunkt hålles på ett tillfredsställande plan. Såsom av den föregående framställningen närmare framgår har departementschefen emellertid med fasthållande av angivna principiella ståndpunkt ansett sig kunna föreslå viss inskränkning i de av utredningen föreslagna personal- och omkostnadsstaterna för den sammanslagna föreningen. I motionerna I: 282 och II: 529 har häremot hemställts om viss utvidgning av föreningarnas stater i nära överensstämmelse med utredningens förslag.

Utskottet vill ej förneka, att vissa skäl tala för motionärernas yrkanden.

Då utskottet emellertid vid ställningstagande till denna organisationsfråga, som särskilt med avseende på detaljutformningen torde vara av preliminär natur, ej ansett sig böra tillstyrka en vidare organisation än Kungl. Maj:ts föreslagit, har detta skett under den förutsättning, departementschefen angivit, nämligen att föreningens verksamhet och särskilt dess försöksverksamhet inom sådan kostnadsram kan hållas på ett tillfredsställande plan. Därest det framdeles skulle visa sig, att denna förutsättning brister, torde statsmakterna självfallet böra upptaga till övervägande den utvidgning av organisationen som verksamhetens nöjaktiga bedrivande då kan erfordra.

I detta sammanhang vill utskottet erinra därom, att departementschefen funnit den av utredningen i viss utsträckning föreslagna uppdelningen av den sammanslagna föreningens personal för verksamhet avseende mosskultur eller betes- och vallfrågor alltför starkt markerad. Han har jämväl övervägt, huruvida önskvärd större enhet i verksamhetens organisation skulle kunna vinnas genom anordning med en föreståndare för föreningen och uteslutning av de av utredningen föreslagna avdelningsföreståndarna. En dylik anordning har emellertid — enligt departementschefens uppfattning — befunnits innebära en alltför snäv begränsning av föreningens högst kvalificerade personal. Utskottet, som ansluter sig till departementschefens sålunda uttalade mening, vill emellertid framhålla, att då inom snar framtid den ena av de två befattningshavare, som avses skola bekläda föreslagna avdelningsföreståndaretjänster, avgår med pension, frågan om sammanslagning av dessa tjänster bör underkastas ny prövning.

Vidkommande Kungl. Maj:ts förslag beträffande *grunder för statens övertagande av Flahults, Gisselås och Alträskes försöksgårdar* har utskottet ej funnit skäl till erinran.

Vad härefter angår förslaget till *organisation av statens försöksgårdar* må erinras, att de vid statens nuvarande försöksgårdar anställda och där stationerade assistenter avlönas med ett arvode av 5,000 kronor för var och en. Styrelsen för centralanstalten har föreslagit deras placering som extra ordinarie tjänstemän i 21:a lönegraden. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle de vid Lanna och Offers försöksgårdar anställda assistenterna emellertid tills vidare bibehållas vid nuvarande löneställning. I motionen I: 262 har däremot upptagits styrelsens för centralanstalten berörda förslag.

I likhet med motionärerna finner utskottet befattningarnas stadigvarande karaktär och det ansvar, som med desamma är förbundet, ävensom de nuvarande innehavarnas långvariga tjänstgöringsmeriter tala för att befattningshavarna erhålla ställning såsom extra ordinarie tjänstemän med därtill hörande förmåner av pensionsrätt och ålderstillägg. Emellertid torde slutlig prövning av assistenternas framtida löneställning icke böra ske vid innevarande års riksdag. Ehuru utskottet alltså icke anser sig böra tillstyrka motionen I: 262, förutsätter utskottet, att berörda lönefråga ägnas erforderlig uppmärksamhet i samband med nästa års statberedning.

Jämväl Kungl. Maj:ts förslag till organisation av statens försöksgårdar i övrigt tillstyrkes av utskottet.

Beträffande *årliga driftkostnader för de till övertagande av staten avsedda försöksgårdarna* ävensom *byggnadsfrågor vid vissa försöksgårdar m. m.* har vad departementschefen anfört och hemställt icke föranlett någon utskottets erinran.

I fråga om *befattningshavare vid den statliga anstalten för jordbruksförsök* har Kungl. Maj:t förordat viss inskränkning i den uti kommittéutlåtandet föreslagna personalstaten. Häremot har i motionen I: 281 huvudsakligen upptagits det förslag, som i denna fråga innefattas i kommittéutlåtandet. Motionärerna anse, att tre av Kungl. Maj:t föreslagna extra ordinarie befattningar såsom förste assistenter i 21:a lönegraden omändras till ordinarie befattningar såsom statsagronomer av 2:a klass i lönegrad B 24. Av dessa skulle en tjänstgöra såsom försöksmatematiker. Utskottet vill ej förneka, att skäl kunna anföras för motionärernas förslag. Särskilt är det för hela försöksverksamheten av stor vikt att kunna förvärva en väl kvalificerad försöksmatematiker. Emellertid anser sig utskottet för närvarande och innan någon erfarenhet av försöksverksamheten i den nya organisationen föreligger ej böra tillstyrka annan personalstat än Kungl. Maj:t föreslagit. I händelse framdeles behov skulle komma att uppstå av utökning av personalen eller förbättring av någon eller några befattningshavares löneställning, torde detta då få ägnas erforderligt beaktande.

Departementschefens uttalande rörande *befattningshavare och utrustning vid lantbrukshögskolans kemiska analyslaboratorium* har utskottet lämnat utan erinran.

Det av Kungl. Maj:t för *svenska mosskulturföreningen avseende budgetåret 1937/1938* äskade anslaget om 116,900 kronor tillstyrkes av utskottet.

I fråga om *svenska betes- och vallföreningen* har Kungl. Maj:t *avseende budgetåret 1937/1938* äskat ett anslag om 92,900 kronor. I motionerna I: 283 och II: 528 har däremot hemställts, att anslaget måtte, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, bestämmas till 111,500 kronor. Såsom skäl för motionerna har bland annat framhållits, att föreningen med det av Kungl. Maj:t föreslagna statsbidraget icke skulle kunna upprätthålla sin verksamhet i nuvarande omfattning. Även om utskottet ej vill bestrida, att goda skäl av motionärerna anförts för den av dem föreslagna höjningen av anslaget till föreningen, finner utskottet det icke vara lämpligt att nu, innan föreningens behov av stöd från statens sida under övergångsåret 1938 helt kan överblickas, föreslå mera avsevärda förändringar i tidigare utgående anslag. Emellertid förutsätter utskottet att, därest under tiden före den 1 januari 1939 tillfälligt stöd till föreningens verksamhet skulle visa sig nödvändigt, Kungl. Maj:t anvisar härför erforderliga belopp av tillgängliga medel. Med denna erinran biträder utskottet alltså även i denna del Kungl. Maj:ts anslagsäskande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 262, I: 281, I: 282 och II: 529 samt I: 283 och II: 528,

1) besluta, att försöksverksamhet på jordbrukets område m. m. skall anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag;

2) godkänna av departementschefen framlagda förslag till grunder för statens övertagande av vissa försöksgårdar samt för organisation m. m. av nämnda samt statens nuvarande försöksgårdar;

3) för budgetåret 1937/1938 under nionde huvudtiteln **anvisa**

a) till *Bidrag till svenska mosskulturföreningen ett anslag* av 116,900 kronor,

b) till *Bidrag till svenska mosskulturföreningen för omändringsarbeten m. m. vid Gisselås försöksgård ett reservationsanslag* av 17,900 kronor,

c) till *Bidrag till svenska betes- och vallföreningen ett anslag* av 92,900 kronor,

d) till *Kemiska stationer m. m.: Bidrag till kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län för vissa omändringsarbeten ett reservationsanslag* av 900 kronor;

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som vid genomförande av ifrågakvarande organisationsförändringar må befinnas erforderliga.

Stockholm den 29 april 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

_____

Närvarande: se utlåtande nr 75.

_____

Reservation

av herrar *Johansson* i Uppmälby och *Carl Eriksson*.

_____